

SANAT ve EĞİTİM

Bu çalışma Tektaş Ağaoğlu tarafından Demokratik Eğitim Kurultayına (DEK), tebliğ olarak sunulmuş ve tartışılmıştır.

Sanatsız toplum yoktur. Çünkü, biliyorsunuz, sanat, insan toplumunun temel olan maddi üretimle çok yakından ilişkili bir insan faaliyetidir. İkel toplulukta sanat faaliyetinin kökünde büyüün yattığı da biliniyor. Tarih öncesi dönemlerden kalma bazı eserler, meselâ mağora duvarlarında hayvan resimleri, av peşinde koşan insan figürleri, bereket tanrıçasını temsil eden heykelcikler, vs. / insanın / büyü aracılığıyla / doğa güçlerini denetleme cehdinin ifadeleridir. Ama, aynı zamanda, topluluk üyeleri arasında üretime, av faaliyetine ortak bir yaklaşımı, ortak bir tutumu geliştirmeyi de amaçlarlar. Günümüzdeki ilkel kabilelerde büyü pratiğinin bütünsel bir parçası olan toplu dansları, musikisi, özel masklı kıyafetleriyle totem ayinleri bunun kanıtları arasında sayılabilir. Bu ayinlerin esas ağırlık merkezi, her yerde, topluluğun doğa güçleriyle ilişkisi ve bu ilişkinin düzenlenmesidir.

Demek ki sanatın tarihsel kökeni olan büyü, bir yanılla, insandan çevreye yönelen bir faaliyet; doğaya söz geçirmeyi, yani dünyayı bilip tanıyarak denetim altına almayı amaçlıyor. Ama, bir başka yanılla da doğrudan doğruya topluluğa yönelik bir faaliyet; topluluk üyelerinin ortak çabalarını, ortak enerjilerini düzenleyerek üretimle ilgili ortak hedeflere yönlendirmeyi amaçlıyor. Topluluğu tek tek bireylerin basit toplamı olmaktan çıkarıp **aktif bütünselliğe** kavuşturmayı öngörüyor. İnsanın çevresini denetim altına alabilmesi, dünyayı değiştirebilmesi ancak ortaklaşa çaba ve eylemle mümkündür zaten.

Böylece sanat da, başlangıçtanberi, insanın dünyayı kavrama ve bu kavrayış / **dünyayı dönüştürme yolunda toplumsallaştırma** faaliyetinin hem bir aracı, hem de bir ürünü olmuştur. Ve insanın doğa güçlerini denetim altına alma çabasının tarih boyunca gitgide ön plâna çıkan bir başka aracı ve ürünü olan **bilimin** yanı sıra / insanın üretim faaliyetiyle hep içiçe gelişmiştir. Bu bakımdan sanatın tarihi, dünyanın insan tarafından **estetik planda** gittikçe daha derin boyutlarda kavranılışının ve dönüşüme uğratılışının tarihidir.

İşte burada, sanırım, sanatla eğitim arasındaki, yani sanatla / toplum bireylerinin toplumun genel yapısına uyumlu kişiler olarak yetiştirilmeleri, yönlendirilmeleri arasındaki esas ilişki karşımıza çıkmaktadır.

İlkel topluluktan bu yana sanat, herdaim, toplumsal amaçlar gözetilen, esas işlevi toplumsal olan bir bireysel faaliyet olmuştur. Yakın zamana kadar sanata kendi başına ve salt kendine yönelik ayrı bir işlev yüklenmemiş, sanat faaliyeti toplumun maddî ve manevî plânda kendini yeniden üretmesi sürecinin aslî unsurlarından biri olmuştur. Ve bu niteliğiyle bireylerin eğitiminde, çocukluktan başlayarak, büyük yer tutmuştur. Halk sanatının ninnileri, masalları; / Destanlar, Karagöz tipi perde oyunları; / Eski Yunan trajedileri; / Japonya'da Kabuki tiyatrosundan İtalyan Komedia del Arte'ye kadar bir çok ülkede varolan dinî ya da lâik orta oyunu türleri; Hristiyan kilise sanatı ile Hindu ve Buda tapınak sanatları, dinî musiki, vs. bu olgunun tipik örneklerindedir.

Öte yandan sanatın bir üst-yapı kurumu olduğunu biliyoruz. Zaten sanatın toplumda bireylerin genel eğitimiyle yakın ilişkisi, onun üstyapısal işleviyle çok yakından ilgilidir. Toplumda hakim üretim biçimini sürdürmek ve hâkim sınıf çıkarlarını güvence altına almak bakımından sanata tarih boyunca büyük işlevler yüklendiğini hep biliriz. Buna karşılık sanat, ezilen ve sömürülen sınıfların kendilerini sömürünlere karşı sürdürdükleri sınıf mücadelesinin de bir aracıdır. Sanatın toplumsal işlevi: burada da çarpıcı bir biçimde kendini belli eder.

Çağımızda burjuvazinin giderek benimsediği ve türlü yollardan topluma da benimsetmeye çabaladığı sanat anlayışı da burjuva sınıfının elinde bir sınıf mücadelesi aracı olarak iş görüyor. Lâkin burjuvazi bu mücadeleyi / sanatın işlevini kendi dünya görüşü uyarınca çarpıtarak, topluma / toplumsal işlevinden «arındırılmış» bir sanat anlayışı sunarak yürütüyor.

Bu anlayışa göre sanat çok özel bir «uzmanlık» alanıdır. Salt olağanüstü kişilere özgü bireysel yetenek ya da «deha» işidir. Kitleler sanatın bu yüce katına ulaşamazlar. Ulaşmalarına da gerek yoktur. Sanatla iştigal etmek, işi sanatla iştigal etmek olan küçük ve imtiyazlı bir azınlığa kalmıştır. Sanat yapmak da, sanattan haz duymak da özel yetenekleri ve özel yetiştirmeleri dolayısıyla ancak onların harcıdır.

Bu anlayış, giderek / sözkonusu küçük azınlık çerçevesini de kendi içinde sürekli daraltır. Her iki «dâhi sanatçı» ile onu anlayıp takdir edebilen birkaç düzine adamı, ayrı ayrı, bütün toplum karşısına çıkarır. Bu iş o hale gelmiştir ki, kimi çevrelerde, sanatçı olmak için hiç anlaşılacak, ya da anlaşılabilir hiç birşey yapmamak sanat yapmanın âdeti birinci ve biricik şartı sayılır olmuştur. Ya da iç-bayılıcı bir duygusal-

lığın içi geçmiş akademik biçimlerde piyasaya sürülmesi, başka çevrelerce, sözümona «gerçekçi» sanat olarak takdim edilmektedir. Bu durum, burjuva sanat anlayışında sanatçıya bir çeşit «gaipten haber getiren» peygamber gözüyle bakılmasının sonucudur. Böylece, toplumdaki maddi süreçlerden tümüyle bağımsız olarak, durup dururken zuhur eden birkaç «peygamber» ile onların esrarengiz mesajlarını şerh edip avama yayan müritlerden oluşan sanat **tekeleri sarıvermektedir zaman zaman ortalığı**. Bunların her biri, sanat adına konuşma hak ve imtiyazını salt kendisine maletmekten pervaya duymamaktadır. Ta ki yeni peygamberler türeyip eskilerin modası geçene ve sanat borsasında maddî ve manevî rayıçları artık onlara yatırım yapmaya değmeyecek kadar düşene dek!

Burjuva sanat anlayışının getirdiği sonuçlardan biri de / «ciddi» sanatla «kitle sanatı» arasına sokulan yapay ayırımdır. Meselâ **klasik batı müziği - hafif batı müziği; türk sanat müzikisi - minibüs şarkısı; ciddi roman ve hikâye-fotoroman edebiyatı** kategorileri hep bu sözde ayırımdan kaynaklanıyor. Toplum üyelerinin genel sanat duyarlılığı ve kültür dokusu, birbirinden ayrı / sugeçirmez kompartımanlara bölünüyor ve bu bölünme eldeki her araçla ve her fırsatta burjuvazinin sınıf çıkarları doğrultusunda körükleniyor. Hedef bellidir: Sanatı ve sanatçıyı kitlelerden, kitleleri sanatçıdan ve sanattan koparmak; kitle bilincini de bireyin bilincini de türlü yozluklarla içerden-dışardan kuşatma altına almak. Yönteminin ne denli etkin olduğunu sanırım hep biliyoruz.

Burjuva sanat anlayışının getirdiği bir başka sonuç, «güzel sanatlar» ile tatbikî sanatlar ayırımıdır. Her ne kadar zaman zaman turist zevkine ve kesesine hitap için çömlekçilik, kilimcilik gibi elsanatları övülüp göklere çıkarılırsa da, «güzel» sanatlara verilen değer yine de bir başkadır. Bundan güdülen amaç, açıkça ortadaki, «gerçek» sanat / genellikle üretimle ilişkisi kopuk ya da daha dolaylı olan güzel sanatlarla özdeşleştirip / sanatla üretim, yani emek arasındaki organik bağı gözardı etmektir.

Böylece, burjuva sanat **kuramında** sanat / toplumsal işlevinden arındırılıp kendi adına, sınıflar-üstü ve «maddiyat-ötesi» bir işleve kavuşturulurken, / burjuva sanat pratiğinde sanat, toplumsal işlevini her anlamda yoz biçimleriyle **olumsuz yönde** yerine getirmektedir.

Bu durumun maddi temeli, burjuva toplumunun üretim ilişkileridir. Kapitalizm çalışanların yalnız emeğini değil, heyecanlarını, tutkularını, ilgilerini ve her türlü sanat duyarlıklarını da sömürür. Bundan kendine maddi ve ideolojik çıkar sağlar. Burjuva toplumunda emekçi kitlelerin içinde yaşadıkları ağır sömürü ve baskı koşullarının sürdürülmesinde burjuva sanat anlayışının getirdiği çarpıtmaların büyük katkısı vardır.

Bu anlayışın sanat-eğitim ilişkisine nasıl yansıdığına gelince; **Burjuva sanat anlayışı gereğince**, eğitimde sanatın doğrudan ve organik bir yeri olamayacağı aşikârdır. Olsa olsa sanat, burjuva eğitiminde (sanayie tatbikî sanatçı ikmalini sağlama amacı bir yana bırakılacak olursa) bir yan uğraş, öğrencinin boş ve değersiz zamanını değerlendirme kabilinden bir ek faaliyet (seçimlik ders) olarak yer alabilir. Öğrenciye ek bilgi (bilgiden de çok, afaki malûmat), ek beceri (beceriden de çok marifet) sağlamayı öngörebilir. Bunun da, tabii, burjuva hayat pratiğinde parasal bir karşılığı her zaman vardır. Meselâ 19. yy.da bu gibi fazladan marifetleri olan, gergef işleyen, şarkı söyleyen, piyano çalan aile kızlarının **Avrupa koca piyasasında şansları da, fiyatları da bir hayli yüksek** olurdu!

Dolayısıyla burjuva eğitiminde sanat, eğitime özünde yabancı, dışsal bir olgudur. Eğitimin, eklenti bir parçasıdır. Başka türlü olması da beklenemezdi. Bireyleri kişilikleri bakımından da, ilgi alanları ve entelektüel kapasiteleri bakımından da, üretim sürecindeki yerleri bakımından da birbirlerinden ezel-ebet kopuk varlıklar olarak gören ve bu görüşü her vesileyle yücelten burjuvazi / eğitimde sanatı **salt kendi adına bir amaca yönelik bir uzmanlık dalı** olarak ele almadan yapamaz.

Okullarda sanat dersleri için çoğu yerde ayrıntılı müfredat programları hazırlanmaz değil gerçi. Bu alana büyük paralar yatırıldığı da olur. Gerekli teçhizata, öğretmenlere, vs. özel tahsisatlar ayrılır. Giderek okulda sanat yeteneği gösterenler için daha ileri aşamalarda özel akademiler, vs. açılır. Hattâ bizimki gibi kimi ülkelerde «harika çocukların» eğitimi için özel kanunlar dahi çıkarılır. Yetenekli bireyler büyük bir özenle **sanatçı** olarak yetiştirilirler. **Sanatçı olma** eğitimi görürler. Ama, bundan öte ne oldukları kimseyi pek ırgalamaz!

Bunları söylerken, sanatın uygulamada bir uzmanlık alanı olduğunu, inkâr etmek istemiyorum. Bunun için özel eğitime muhakkak ki gerek vardır. Bu özel eğitimin de bugün nasıl yürütüldüğü ve aslında nasıl yürütülmesi gerektiği konusu ayrı bir konudur. Burada sadece, burjuva eğitiminde sanata **genel yaklaşımın** karakterini vurgulamak istiyorum. Bu yaklaşım, eğitimle (bireyin her bakımdan yetişmesiyle) sanat arasında organik bir bağ görmemekte, böyle bir bağ kurmayı da öngörmemektedir.

Oysa sanat pekâlâ, eğitimin tüm dokusuna işleyebilir. Bireyin özellikle çocukluk ve ilk gençlik çağında taşıdığı tüm imkânları çok-yönlü geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim anlayışının ve sisteminin ayrılmaz bir parçası olabilir.

Buna yardımcı olacak ilk faktör şimdiden elimizin altında: Çocuk. Türlü özel fizik ya da psikolojik nedenlere bağlanabilecek istisna-

lar dışında bütün çocukların sanata özel bir duyarlık gösterdikleri bilinir. Çocuk resimlerinde, çocukların kendi kendilerine ve birlikte uydurdıkları türlü oyunlarda, ninni ve masala sürekli yeni içerik ve biçim boyutları katan yaratıcı çocuk muhayyilesinin işleyişinde, bunun tezahürlerine hepimiz tanık olmuşuzdur. Oysa burjuva toplumunda çocuğun eğitilmesi sürecinde çocuk «büyüdükçe» sanat duyarlığının köreldiğini görüyoruz. Bu bir olgu. İstisnasız her çocukta görülmüyor ama, genel kural budur. Çünkü çocuk kendi başına yaptığı daha ilk şeyde önüne **dikilip «o öyle yapılmaz, böyle yapılır! Bu yanlış, öylesi doğru!»** diyen kocaman adamlarla karşılaşmaktadır. Yani çocuğa evde de, okulda da genel olarak burjuva «yanlış-doğru» değer yargıları aşılandığı gibi, sanat konusunda da burjuva dünya görüşü ve burjuva toplum pratiğince belirlenmiş yanlış-doğru, güzel-çirkin kategorileri aşılacaktır. Öyle ki çocuk, sonunda / sanata olan duyarlığını, / yaratıcı duyarlığını da, sanattan etkilenme duyarlığını da / yitirmektedir. Kendisi birşey yaparken, ya da bir algısını estetik duyarlılıkla dönüştürerek başkalarına aktarırken / dünyaya kendi gözüyle değil, kendileri de hep aynı çarktan geçmiş büyüklerin gözüyle bakar olmaktadır. Ve her çocuk (yine aynı burjuva şartlanmasının bir sonucu olarak) bir an önce büyümeyi özlediğinden, kendi yaptığından kendisinin de sıtkı sıyrılmaktadır. Birşey yaparken, meselâ resim çizer ya da, masal uydururken, içinden geldiği gibi değil de, büyüklerin ondan bekledikleri gibi yapmasını öğrenmeye can atmaktadır. Çünkü dünya ile arasına burjuva dünya görüşü ve toplum pratiğinin yanlış toplumsallaştırılmış bilinç perdesi gerilmektedir. Bunun genel ve somut bir olgu olarak karşımıza çıkan sonucu / çocuğun büyüdüğü sanat duyarlığından uzak düşmesidir.

Şimdi burada söz konusu olan, bu süreci nasıl değiştirelim de her çocuktan özgün ve dörtbaşı mamur bir **sanat dahisi** çıkaralım sorusuna cevap aramak değil elbette! Sorun şu: Çocuğun büyüdüğü sanat duyarlığından uzak düşmesi, / **doğal ve kaçınılmaz bir süreç değildir.** Tam tersi. Çocuğun / yanlış ve yapay değerlerle, sömürü üzerine kurulu sınıflı toplum düzeninin çarpık toplumsal bilinciyle / topyekûn yabancılaşma çarkında öğütülüp ufanmasının, bu yüzden kişiliğinin tüm vecheleleriyle / önceden belirlenmiş belli bir kalıba sokulmasının belirtisidir. O halde çocukta varolan sanat duyarlığını eğitimin her alanında / hem yaratıcılık açısından, hem de sanattan etkilenme açısından / nasıl değerlendirelim ki çocukluk ve ilk gençlik çağındaki bireyler / sözkonusu yabancılaşma çarkından geçmeksizin / gerçek ve özgün kişilik sahibi insanlar olarak yetişebilsinler; genel olarak, sanatta eğitim arasında ne tür bir bağ, / karşılıklı bir bağ kuralım ki / çocuğun sanat duyarlığı tüm eğitim sisteminin «insan» yaklaşımını olumlu yönde etkileyecek bir hareket noktası olabilsin?

Sorun budur.

Çocukta sanat duyarlılığını körelten başlıca iki etkenden söz ettim: Birisi, sanatı, işlevi salt kendisine yönelik bir faaliyet sayan burjuva sanat anlayışı; ikincisi, büyüme sürecinde çocuğun bilincinin burjuva dünyasına göre yanlış yönlendirilmesi. Bu iki etken birbirine sıkı sıkıya bağlı. O halde sanata / onun toplumsal işlevini ve üretimdeki yerini gereğince gözönünde tutan, bugünkünden farklı bir yaklaşımın eğitim sisteminin her dalında uygulanmaya çalışılması, çocuğun bilincinin başka bir düzeyde / bilimsel dünya görüşüyle uyumlu bir doğrultuda / bilinçlice yönlendirilmesini kolaylaştırabilir. Zaten çocuktaki sanat duyarlılığı, taze hâlinde, çocuğun dünyayı kavrama ve değiştirme faaliyetinin ve bu faaliyet içinde sosyal bir kişilik kazanma cehdinin bir vechesidir. Çocukta sanat duyarlılığının köreltilmeden (ve sadece sanata yönelik olarak değil, kişiliğinin tüm unsurlarına yönelik olarak) gelişmesine imkân veren bir eğitim sistemi, çocuğun önünde gerçek ve her yönüyle yetkin bir kişiliğe sahip olabilmesi için engin ufuklar açacaktır. Böylelikle eğitimin amacı, kalıplaşmış uzman ya da meslek tipleri, veya mucizevi dehalar yetiştirip ortaya salmak değil, duyarlılığıyla ve becerisiyle, doğal yargıları ve kişiliğiyle tam bütünleşmiş insanın yetişmesinin imkânlarını yaratmak olacaktır.

Bu kısa ve ister istemez eksik teorik değerlendirmenin ötesinde / böyle bir anlayışın uygulamaya konulması yolunda daha somut öneriler getirmeme elbette ki imkânlarım elvermiyor. Bu bakımdan, müfredat programının yapısında sanatın tutacağı yer, diğer derslerle organik bağ, sanatın bir bireysel merak, eğlence ya da **hüner sergileme** konusu olarak değil, dünyayı kavrama ve yorumlamada, giderek değiştirmede toplum bireylerini birleştirici bir uğraş olarak ele alınması, / ve genel olarak, çocuktaki sanat duyarlılığının eğitimin bütünselliği içinde hayata geçirilmesi gibi konularda / eğitimci arkadaşların deneyleri ve düşünceleri hepimize ışık tutacaktır. Tartışmanın bu alanda ilerde yapılacak çalışmalara ve getirilecek somut önerilere başlangıç olmasını dilerim.

— 0000 —

TÜSTAV

Tahrifat ve Yalan Ürün'e de İlerlemeye de Bir Şey Kazandırmayacaktır

ALİ KURUCA

Ürün'ün son sayısında Ahmet Araklıoğlu imzasıyla bir yazı yayınlandı. Ürün epeyce bir süredir, biliyoruz «lalettayin» bir dergi değil. «Muhtevası» açısından söylemiyoruz. İzlediği politik çizgi açısından. Ve «onaylandığına» göre, ve gayrı resmî de olsa sözcü sayılır. Bu nedenle bu dergide yazılanları «yazarının şahsi fikri» diye almak mümkün değil. Bazı yazıların imzalı çıkması sonradan bir kaçamağa imkân sağlamak içinse, bizi ilgilendirmez. Biz Ürün'de çıkan yazıları bizzat izlediği çizginin görüşleri olarak görüyoruz ve öyle de değerlendireceğiz.

Bu siyasi çizginin eleştirisini bir hayli yaptık. Ve kendisini küfürü bir kenara bırakıp ideolojik sınırlar içine gelmeye çağırdık. O ise inadına, sanki dağarcığında küfürden başka bir şey olmadığını ispat etmek istercesine saldırganlığını devamlı artırdı. Sadece bizle değil, herkesle takıştı. Maocusu bir yana —zaten onunla anlaşılan kim var ki— hadi «goşistini» de anladık diyelim, solda geri kalan kim varsa hepsiyle çatışma halinde. Bu durum ona bir yarar sağlasa ne iyi! Ama tecrit olup gidiyor. Üstelik DİSK'teki sızma macerasının akamete uğratılması, en vefalı dost gördüğü sosyal demokrasiden de okkalı bir şamar yemesi sonucunu verdi.

Böyle olduğu halde o gün geçtikçe daha saldırganlaşıyor. Tecrit oldukça sekterleşiyor, sekterleştikçe hırçınlaşıyor, hırçınlaştıkça da önüne kim çıkarsa veryansın ediyor, küfürü basıyor. Sonuç: Tam bir yalnızlık!

Oysa hemen herkes —en azından sosyalist birlik içindekiler ve özellikle biz— kendisine ne kadar toleranslı davrandı! Doğru yola

gelmesi, düşmanca tavırlara son vermesi için ne kadar çok ikaz edildi. Ama o, bir yere burnunun doğrultusunu tutmuş, «Nuh diyor, peygamber demiyor!» İşte Adı geçen imza ile yayınlanan yazıdan bir pasaj:

«Bu çevrelere göre, şimdiki aşamada savaşım, burjuva demokrasisinin dar sınırları içinde verilmelidir: "Bu aşamada anti-faşist mücadele burjuva demokrat niteliklidir. İkinci, yani demokratik halk iktidarına yönelik aşama" da verileceği ilan edilen savaşım ise, 'halk demokrat' muhtevalıdır. Ve bu iki demokrasinin sınıf içerikleri bilindiği gibi tamamen farklıdır.»

Bu fark da şöyle açıklanmaktadır:

«Demokratik halk iktidarı mücadelesinin saflarıyla anti-faşist mücadelenin safları birbirinden ayrıdır. Anti-faşist mücadele bildiğimiz gibi faşizme karşı olan burjuva kesimleri de içine alır. (...) Buna karşılık demokratik halk iktidarı safları anti-faşist, anti-emperyalist olmak niteliğindedir.»

Bu «açıklamalardan» anlaşıldığı gibi, şimdiki aşamada burjuva demokrasisinin dar sınırları («burjuva demokrat» nitelik!!) esas alınmakta, emperyalizme karşı savaşım gündemden silinmekte («anti-faşist, anti-emperyalist olmak niteliğindeki» «demokratik halk iktidarı mücadelesinin saflarıyla anti-faşist mücadelenin safları birbirinden ayrıdır!!») ve iktidar savaşımı ile sözümona «mücadele» arasına kalın bir duvar çekilmektedir çünkü «anti-emperyalist olmadığı halde, anti-faşist olan burjuva kesimlerini» ürkütmemek gerekir!!». «Günümüzde, faşizme ve emperyalizme karşı savaşımın ayrılmazlığını anlamayanlar da varmış demek!..»

«Lahavle» dememek mümkün değil! Ama biz gene de demeyeceğiz ve belki bir anlayan çıkar diye birkaç söz edeceğiz.

Kaçmaz'ın Adana ve Diyarbakır konuşmalarından yapılan «montaj»larla TSİP'in görüşleri çürütülmek istenmiş. Baştan aşağı düzmece bir pasaj. Zaten Türkiye'de yaşayanlar, kimin ne dediğini, kimin ne yaptığını izleyenler bu pasajdaki iddialara gülüp geçerler.

Bir kere iddiaların neresinden tutulacağı belli değil. Söylenenlere kulak verecek olursak Kaçmaz —dolayısıyla TSİP— «bugünkü mücadelemiz anti-faşisttir, hele bu safhayı bir atlatalım, ondan sonra anti-emperyalist mücadeleye başlarız» diyesiymiş! Ne Kaçmaz ne de TSİP böyle bilimdışı, saçma bir iddiada bulunmadı. Zaten sözü geçen konuşmada da böyle bir şey hatta bu anlama çekilebilecek bir cümle yok.

Kaçmaz Adana konuşmasında aynen şunları söylemiş:

«Demek ki, bugün karşıımızdaki acil görev olan tırmanan faşizme dur denilmesi ile işçi sınıfının asgari hedefi olan demokratik halk ik-

tidarının kurulması birbirine sıkı sıkıya bağlı, biri diğerini tamamlayan iki hedefi oluşturmaktadırlar.

Biri diğerini tamamlayan bu iki ayrı hedefin farklı toplumsal yapılara dayanacağı da açıktır. Birinci hedef doğal olarak, toplumdaki tüm anti-faşist güçlerin birliğini gerektirmektedir. Bizim, burjuvazinin reformcu alternatifi olan sosyal demokrasiyi bütünüyle bu mücadelenin saflarında görmemizin nedeni de budur. Buna mukabil emperyalizmin yerli ortağı tekelci burjuvazinin egemenliğine son verecek olan halk cephesinin anti-faşist olduğu kadar anti-emperyalist güçlerden oluşması gerekir. Yani faşizme geçit vermeyecek toplum güçleri arasında yer alan bir kısım toplum kesimlerine —ki bunlar anti-emperyalist değildirler— halk cephesi içinde yer yoktur.

Her iki mücadelenin anti-faşist niteliği, yani demokrasi yanlısı toplum kesimlerini kapsıyor gibi görünmesi zaman zaman bazı yanlışlıklara yol açabilmektedir. Oysa her iki mücadeledeki demokrasi hedeflerinin içeriği farklıdır. Acil görevimizin anti-faşist niteliği faşizme dur denilmesine ve geriletilmesine işaret eder. O, bu şekliyle, burjuva demokrasisinin kapsamı içinde kahr. Yani bu aşamada anti-faşist mücadele burjuva demokrat niteliklidir. İkinci, yani demokratik halk iktidarına yönelik aşamadaki anti-faşist mücadele, faşizmi tamamiyle toplumdaki silinip atılmasını hedefler. Bu niteliğiyle anti-faşist mücadele halk demokrat muhtevalıdır. Ve bu iki demokrasinin sınıf içerikleri bilindiği gibi tamamiyle farklıdır.»

Konuşmanın bütünü alınsa mesle hiç izaha lüzum kalmadan anlaşılacak. Ama yerimizin darlığından bu kadarı ile kifayet ediyoruz. Ürün iddia ediyor ki, «iktidar savaşımı ile bu sözümona «mücadele» arasına kalın bir duvar çekiliyor»muş. Oysa Kaçmaz'ın dediği açık. «İki mücadeleyi birbirine sıkı sıkıya bağlı biri diğerini tamamlayan» diye vurgulamış. Ürün gene «mücadelenin iki ayrı safhaya» bölündüğünü iddia etmiş. Oysa Kaçmaz bir bütün olarak anti-faşist mücadelenin iki ayrı aşamadan geçeceğini söylüyor. Bu günkü acil görevimiz faşizmi geriletme aşaması olacaktır, bu nedenle mevcut şartlarda faşizme karşı olan tüm güçleri bu arada burjuva demokratlarını da içine alır, halk iktidarına yönelik mücadele ise faşizmin toptan kaldırılmasını hedeflediği için bu mücadelenin saflarında anti-emperyalist olmayanların yeri yoktur diyor.

Şimdi yazılanlar bu kadar açık iken. Ürün nasıl olup da bu ölçüde tahrifatçılık yapabiliyor? Bu ölçüde düşmanlık güderek, karşısındakinin kuyusunu kazmaya çalışanlar, foyaları hemence açığa çıkınca aynı kuyuya kendileri düşmezler mi? Üstelik bu konular «halk cephesi», «anti-faşist güçbirliği» vb. önemli konular. Sadece Kaçmaz'ın bu konuşmasında ele alınmış değil. TSİP'in sürdüre geldiği 4 yıllık politikanın temel taşları bunlar olmuş. Ve TSİP'in mücadelesinin özü, büyük ölçüde anti-faşist ve anti-em-

peryalist olmuş. Kongresinde halk cephesi doğrultusunda kararlar almış. Bunları hayata geçirmek için çeşitli somut girişimlerde bulunmuş. Emperyalizme karşı, dünya barışının sağlanması uğruna sayısız yayın yapmış. Bütün bunlar ortadayken sen kalkacaksın hiç sıkılmadan TSİP'in «emperyalizme karşı savaşımı gündemden sildiğini» söyleyeceksin« Şimdi sana «insaf bre!» demek az gelmez mi?

Bütün bu yaptıkların yetmiyormuş gibi, sonra da kalkıp TSİP'in ülkemizde anti-faşist mücadelenin her iki biçiminin sınıfsal muhtevalarını belirlerken yaptığı tesbitle ilgili olarak «burjuva kesimlerini ürkütmemek gerekir!!» diye aklınca dalga geçiriyorsun. Ama Türkiye'de yaşayanlar bazı burjuva kesimlerini kimlerin ürkütmemek istediğini, kimlerin CHP'nin ardından ayrılmaya bir türlü yanaşmadıklarını çok iyi biliyorlar. Zaten hesaplarını «burjuvaziyi ürkütmeme» taktikleri üzerine kuranlar için, başkaları da, olsa olsa o noktadan hareket etmiştir!

Mesele ürkütüp ürkütmeme meselesi değildir. Mesele sınıf muhtevalıdır. Bugün Türkiye'de ne yapalım ki anti-emperyalist olmadığı halde anti-faşist olan bir burjuva kesimi ve onların siyasal çizgileri vardır. Bu üstelik sadece Türkiye'ye özgü değildir. Tüm kapitalist toplumlarda rastlanan bir olgudur. Söz gelimi Willy Brant'ın partisi hem faşizme karşıdır hem de Alman emperyalizminin alternatif temsilcisidir.

Gelelim Türkiye'ye. Türkiye'de sosyal demokrat bir akım vardır. Bu sosyal demokrasi CHP'de temsil olmaktadır. Sosyal demokrasinin sağ kanadı —ki bugün CHP'ye hakimdir— anti-emperyalist değildir. Hattâ emperyalizmle uzlaşmaktadır. Bu kanadın görüşlerini yansıtan CHP 1973 seçim bildirgesi olan Ak Günler kitabındaki ifadeler son derece açıktır. Burada Türkiye'nin içinde bulunduğu emperyalist paktlardan ve antlaşmalardan ayrılmanın hiç sözü edilmemekte aksine buradaki konumların pekiştirilmesi savlanmaktadır. Şöyle:

«2. Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan neden ve gereklerden dolayı Türkiye kendi güvenliği ile ilgili olarak batının Savunma Sistemleriyle sıkı bağlantılar kurmuştur. Bu bağlantılar gelecekte de gerekli ve geçerli olacaktır.

CHP Türkiye'nin ulusal güvenliğini en sağlam biçimde koruyabilmek uğruna

• içinde bulunduğu ortak güvenlik sistemini korumayı;
..... zorunlu sayar.»

(Ak Günler Büroşür s. 217)

Kaldı ki CHP sözcüleri NATO başta olmak üzere emperyalist paktları hep savunmuşlardır. Hattâ Ecevit'in, eski başbakanlığı sırasında NATO'da Yunanistan'dan boşalan yere talip olması cümlelerin malumudur.

Öte yandan CHP'deki bu sağ kanat anti-faşist niteliktedir. CHP iyi kötü anti-faşist mücadele verirken bu kanat tarafından yönetilmiştir.

Ve anti-faşist mücadele faşizme karşı olan tüm toplumsal güçlerin birliğini gerektirir. İşte mücadelenin bu ilkesi ve sağ kanat sosyal demokrasinin anti-faşist fakat emperyalizmle uzlaşan niteliğidir ki, burjuvazinin farklı kesimleri arasında ayırım yapılması ve acil anti-faşist mücadelenin bir yanı sıra burjuva demokratik sınırlar içinde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Bunlar çok bilinen *alfabetik* bilgiler. Ama nedense «ilerleme» bunları bir türlü kavrayamaz. Daha doğrusu *kavramak istemez*. Çünkü onun gönlü CHP'dedir. «Hapursa da, köpürse de» CHP ile ittifak kurmayı kafaya takmıştır. Üstelik bu ittifak ileri demokrasinin iktidarı olacaktır. Bu nedenle CHP'nin külliyen anti-emperyalist olması gerekmektedir. Böylece anti-emperyalist mücadele ile anti-faşist mücadele birbirine *tamamen çakışmış* olacaktır. Ama CHP'de egemen sağ kanat anti-emperyalist değilmiş! Ne beis! Biz onu anti-emperyalist ilân ederiz. Ve de öyle olduğuna hem onu hem de cümle alemi inandırırız. Bizden iyi mi bilecekler. Denecek ki CHP hem NATO'cu hem anti-emperyalist bu ne biçim iş! Canım o kadar kusur kadı kızında da olur!

Ürün, TSİP'i faşizme ve emperyalizme karşı mücadelenin ayrılmazlığını anlamamakla itham ediyor. Ama «ilerleme»nin şimdiye kadar dediklerinden —Ürün dahil— bu noktayı hiç mi kavramamış olanın kendileri olduğu anlaşılıyor. Evet bu iki mücadele birbirinden elbette ayrılmaz. Ama birbirleriyle de özdeş değildirler. Bunların ayrılmazlığı faşist güçlerle emperyalizmin işbirliği içinde olmalarından kaynaklanır. Ve ülkeyi devrime ulaştırmak, demokratik halk iktidarını kurmak için ikisine karşı da amansız bir mücadele yürütmek gerekir. Bu mücadelenin zaferle sona ermesiyle birlikte hem emperyalizm ülkeden kovulur, hem de faşizm bir daha hortlamamak üzere mezarına gömülür. Bu anlamda bu iki mücadele birbirinden ayrılmaz.

Ama düşünün ki, faşizm alabildiğine tırmanıyor. Ve ülkede faşizme karşı mücadele vermeye hazır fakat anti-emperyalist olmayan toplumsal kesimler ve onların siyasi temsilcileri var. Bu

durumda kim ki, *anti-emperyalist olmayanlar, anti-faşist olamazlar, onların mücadelemizde yeri yoktur* diyorsa o «sol» bir gevezeden başkası değildir. Gene durum böyle iken bu toplum kesimlerine kim ki, *sen sadece anti-faşist olamazsın, aynı zamanda anti-emperyalist olmak zorundasın, hem zaten anti-emperyalistsin ama bunu henüz idrak edemiyorsun, faşizme ve emperyalizme karşı mücadele birlikte yürütülür, gel anti-emperyalist saflarda —yani UDC'de— yerini bir an önce al* diye diretiyorsa o da sağ bir gevezeden başkası değildir.

Üstelik böylesi gevezelikler, bunları yapanları açıklayamayacakları açmazlarla karşı karşıya getirip apıştırır. İşte şimdi CHP ağırlıklı bir hükümet başta. «İlerleme»ye göre iktidarın anti-emperyalist olması gerekir. Oysa iktidar emperyalistlerle kolkola. Bir yanda IMF, öte yandan NATO başkomutanı, beri yandan Carter'in tavsiyeleri! Zaten anti-emperyalist olsa sosyalistleri de yanına alması gerekmez mi? Oysa 141-142 hâlâ uyutuluyor. Yoksa bu iktidar anti-emperyalist değil mi? O zaman sizin mantığınıza göre —anti-faşist olan aynı zamanda anti-emperyalist olur— bu sefer iktidarın faşizme karşı olmadığı çıkar. Hattâ sizin mantığınızı tam uygularsak bu iktidarın faşist olduğu çıkar! Gördünüz mü nasıl açmazlarla karşı karşıya kalıyorsunuz, başkaları ile dalga geçeyim derken.

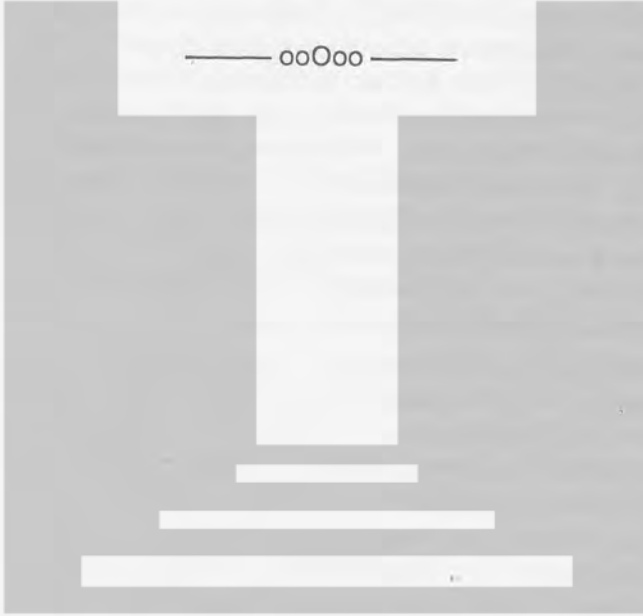
Ürün'deki yazıda bir de şöyle paragraf var:

«Ama yine de, aynı ekibe göre, "CHP'nin solundaki tüm siyasal güçlerin ortak platformunun yaratılması için çaba göstermek" (17) gerekir. Bu durumda herkesin, Maocusunun, goşistinın, kısacası "CHP'nin solundaki tüm siyasal güçlerin" yer aldığı, ama işçi sınıfının ve devrimci partisinin dışarda bırakıldığı —çünkü işçi sınıfının potansiyel gücü henüz somut siyasal güce dönüştürülememiştir (!) ve devrimci hareket de, henüz işçi sınıfının öncülüğünü yerine getirmekten çok uzaktır (!!)— bir tekke ile karşı karşıya bulunduğumuz açık değil mi?»

Kimin «tekke» olduğu, kaç yıl ne yaptığından belli. Burayı geçelim. TSİP «Maocusunun, goşistinın yer aldığı» bir cephe öneriyormuş! TSİP'in anti-sovyetik, anti-komünist maocuları demokrat bile kabul etmediğinden «ilerleme» habersiz. Ya da öyle görünmek işine geliyor! Ama Türkiye'de yaşayan herkes TSİP'in bu konudaki kararlı tutumunu ismi gibi biliyor. «goşisti»ne gelince TSİP bu konudaki görüşünü de net bir şekilde ve bilimden kaynaklanarak koymuş. İşçi sınıfı hareketine zararlı olmadığı ölçüde «sol» maceracı akımların —hele Türkiye şartlarında— cephe de yeri olduğunu tespit etmiş. Bunları anti-emperyalist küçük bur-

juva devrimcileri olarak nitelemiş. «İlerleme»nin yaptığı gibi maoculara bir kaba doldurup «her boydan her soydan» teranesiyle «tu kaka» etmemiş! Ve Türkiye’de yaşayan herkes böyle gerektiğini gayet iyi bilir.

Dahası TSİP «işçi sınıfını ve devrimci partisi»ni de cephe dışı bırakıyormuş Gülünüp geçilir ya, üstü kapalı denilmek istenen şu: *«TSİP maocusuna, goşistine evet diyor, «ilerleme»ye hayır diyor»*. Bre insafsız tahrifatçı. Baştan beri *sosyalist birlik* diyen kim? Sosyalist hareketin kapsamını ortaya koyan kim? Birlik uğruna çaba gösteren kim? Hattâ *anti-emperyalist, anti-faşist bir konferans* toplanması için çaba sarfeden, bu doğrultuda somut girişimlerde bulunan kim? Sen bu yalanlarla belki üç beş ÜRÜN okurunu aldatabilirsin ama, bunları herkes öylesine biliyor ki, mumun yatsıya kadar bile yanmayacak!

TÜSTAV

«Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı» Üzerine Ahkam Kesmek «Yürüyüş»e Düşmez

MEHMET DİLAVER

«Sosyalist» magazin Yürüyüş densizlik yapmasa edemiyor. **İflah olmaz kariyerist** başyazarının öğretim üyeliğine döneceği, bu nedenle başyazarlığı bırakacağı haberi geliyor. Basbayağı seviniyoruz! Bir birlik düşmanın birliği devamlı baltalayan küfürbaz kaleminden kurtulacağız, hiç olmazsa Yürüyüş, eskisi kadar sekter ve grupçu olmayacak diye... Bir de bakıyoruz halef sefeli arattırmıyor! Yürüyüş'ün yeni başyazarı, eski başyazar abisine rahmet okuturcasına, daha başyazarlığa terfi eder etmez, ayağının tozuyla önüne gelene veryansın ediyor. İsim vermiyor ama kasdettiklerinden birisinin Türkiye Sosyalist İşçi Partisi olduğu anlaşılıyor. (Yürüyüş, Örgüte İnanmak, sayı: 152)

Yeni başyazar, son günlerde parti dışına düşen bazı unsurların tezviratına dayanarak TSİP'e saldırıyor. Bu arada yalanlara başvurmadan da geri kalmıyor. Bütün bunların altında yatan mahalli seçimlerde TSİP le TİP'in oy desteği açısından güçlerinin hemen hemen aynı olduğunun açığa çıkmış olması. TSİP'in oyları TİP'in oylarının hemen yarısı kadar, katıldığı yerlerin sayısı da hemen yarısı kadar. İşte bu gerçek bazılarını zivanadan çıkartıyor. Hele hele etkinlikle oy sayısını bir tutmak gibi bir ölçütün peşinde olanlar, «proletaryanın almaşiksiz alternatifi», «iktidara yürüyen hareket» olmadıklarının «tescil» olmasını bir türlü hazmedemiyorlar. Ve fırsat budur diyerek, TSİP'i karalamaya girişiyorlar. Yürüyüş'ün yeni başyazarı da payına düşeni hiç kaçırmıyor. Bilinen yaveler: «TSİP önce ideolojisini değiştirmiş, sonra programını değiştirmiş!» Bunlar, «ideolojik formasyonu» küflenmiş babıali polemikçiliğine —o da hani Peyami Sefa vb. gibi «usta» olanlarına değil Rauf Tamer vb. gibilerine— anca yetebilecek olanların karalamaları. Kaç defa dedik, bırak sen «değiştirme» yavelerini de, TSİP'in ideolojisine ne diyorsun? programı-

na ne diyorsun? onu söyle. Çünkü, yok saydığınız TSİP böyle karalamalarla yok olmuyor. Onu gerçekten yok etmek istiyorsanız bunun bir tek yolu vardır, TSİP'in ideolojisini, programını, siyasetini, örgütlenmesini vb. eleştirip, mahkum etmek. Ve yanılan TSİP'lileri ve kitleleri bu yanılığdan kurtarıp TSİP'in etkinliğine son vermek! Hadi, ne duruyorsunuz!?

Ama biz biliyoruz neden bu yola bir türlü başvurmadığınızı. Çünkü dağarcığınızda ideolojik eleştiri yapmaya yarayacak pek bir şey yok. Çünkü dağarcığınız çamurla dolu. Ve çünkü böyle bir yola başvurduğunuzda sizin ideolojik fukaralığınız açığa çıkacak. TSİP'in sağlam ideolojisi ve doğru politikası karşısında bozguna uğrayacaksınız.

Yeni başyazar malum yavelerden sonra bir de yalan söylüyor. TSİP'liler «ellerindeki örgütün, yarın sosyalizmi kuracak bir örgüt değil, bir 'geçiş partisi' ya da 'mayalanma alanı' olduğunu ilan» etmişler!

Gerçi böyle diyen«TSİP'liler» çıkmadı değil. I. Parti Kongresi sırasında bazılarının böyle iddiaları vardı. Ama onlar partiyi çoktan gözden çıkarmışlardır. Ve bu nedenle de kısa süre içinde «ilerleyiverdiler» Bunların da sayıları TSİP'i zaafa uğratacak kadar değil. TSİP kalanların elbirliğiyle yoluna sağlam adımlarla devam etti. Çünkü proletarya sosyalizminden kaynaklanan sapasağlam bir ideolojisi ve bu ideolojinin çizdiği doğru bir politikası vardı. Bu politikanın ana motiflerinden birisi de sosyalist birlik meselesiydi. Sosyalist birliği her zaman öne çıkartan TSİP, böyle diye Parti'ye gereken önemi vermezlik etmedi. Aksine, o, başkanından sempetizanına kadar bir bütün halinde kendini her zaman sosyalist hareketin belkemiği olarak gördü. Ama böyle diye kimilerinin uslanmaz gafletine düşerek «sadece ben varım, benim dışındakiler, anaforun yan akıntılarıdır» devekuşuluğu yapmadı. TSİP'lilerin hepsi partilerini daima bir işçi sınıfı partisi olarak gördüler, onu proletaryanın merkezi otoritesi haline getirmek için canla başla uğraştılar, onun, sosyalist hareketin belkemiği olmaya devam edebilmesinin, merkezi otoritenin tüm işlevini yerine getirmesiyle mümkün olabileceğine hep inandılar.

Ama parti içinden kimileri çıktı; aynı yeni başyazarın ve diğer başka kimilerin yaptığı gibi sosyalist birlik politikasını reddetti. Oysa TSİP'in ideolojik ve politik üstünlüğünün başlıca kanıtı, somut şartların somut tahlili sonucunda ortaya koyduğu birlik politikasıdır. Ve bunu inkar edenler TSİP'li olamazlardı. Nitekim bu nedenle TSİP'in dışına düştüler.

Bunlar, ne nitelikçe ve nicelikçe Partiye zaaf getirecek ölçüde değillerdi. Ama eskilerden daha dişli olduklarını göstermek istiyorlardı. Ve bu nedenle zorbalığın her çeşidini mübah gören, kollektivite içindeki görevi elçabukluğuyla aşırıp burjuva mülkiyet ilişkisine çeviren bir

tutumun içine girdiler. Ne ki bu tutumlarıyla kendilerini herkesin gözünde iyice rezil ettiler. Yakında bütünüyle yokolup girmeye mahkumlar.

İşte Yürüyüş'ün TIP'li yeni başyazarı anlaşılan bu parti döküntüleri ile ağız birliği ediyor. Parti yıkıcılığının ağızıyla TSİP'i karalamak istiyor. Belki de onları «kazanmayı» deniyor. Başarabilirse bu parti yıkıcılarını tepe tepe kullansın!

Sosyalist Birlik'e sırt çevirenler'in bu politikanın ateşli savunucusu TSİP'i yıkmak isteyenlerle ağız birliği etmeleri tuhaf değil! Tuhaf olanı, Yürüyüş yazarının bir yandan Parti yıkıcılığına arka çıkıp onu pohpohlarken bir yandan da sosyalist örgütün saygınlığından dem vurması! Aynı şekilde diyor :

«Sosyalist örgütün saygınlığı nerede kaldı?»

«Nerede» mi kaldı? Biz onu gayet iyi biliyoruz ve daha ilk sayımızdan itibaren «sosyalist örgüt»ün önemini vurguladık. Ne yaptysak ilk başta örgütlü mücadeleyi esas aldık. Evet, «sosyalist örgütün saygınlığı»nın «nerede kaldığı»nı gayet iyi biliriz ama, **nerede kalmadığını da** gayet iyi biliriz. Dilerseniz bir bakiverelim.

Yazar TSİP'in «ideolojisini değiştirdiği»nden dem vuruyor. Biz TSİP'in ideolojisini benimsemiş bir yaygın organıyız. Ve açıkça iddia ediyoruz ki ideolojik hattımızda TSİP'in kuruluşundan bu yana bir değişiklik olmamıştır. Aksini iddia eden varsa bunu kanıtlarıyla belgelemelidir. Sözgelimi bu derginin sayfelerinde proletarya enternasyonalizmine ters düşecek tek bir ibare gösterilemez, ya da maoizme veya troçkizme çekilebilecek tek bir kelime bulunamaz. Oysa bir de şuna bakalım:

«İlkin hemen belirtelim ki, Sovyetler Birliği'nin, Varşova paktının diğer dört üyesiyle birlikte Çekoslovakya'ya yaptığı askeri müdahalenin hiç bir yönden haklı hatta gerçekçi politika bakımından geçerli görülebilecek tarafı yoktur. Bu müdahale milli bağımsızlık ve eşitlik haklarına olduğu kadar sosyalizm ve sosyalist enternasyonalizmi ilkelerine de aykırıdır.

Sovyetler Birliği'nin güvenliği bakımından Doğu Almanya'nın ve Çekoslovakya'nın önemi, bu ülkelerden Sovyetlerin emin bulunmak isteği, gerçekçi bir politikanın tadsız, dikenli bir zorunluğu olarak da ileri sürülemez.»

Yıl 1968 Çekoslovakya'da emperyalizmin çeşitli tezgahlarıyla karşı devrimci bir hareket başlamış. Ve bu hareket Çekoslovakya'daki sosyalist demokrasiyi tehdit eden boyutlara erişmiş. Bunun üzerine dünya sosyalist sistemi içinde yer alan bir kısım ülkelerin de yardımıyla bu karşı devrimci hareket bastırılmış. Zaten proletarya enternasyonalizminin gereği de bundan başkası değil! Hatırlanacak, TIP'in yönetim kademesindeki anlaşmazlıkların meydana çıkmasına, bir bakıma Çekoslovakya olayı sebep olmuştur. Aybar alenen Dubçek'çilik yapmış, Sovyetler Birliği'ne veryansın etmiştir. Tartışmalar yoğunlaştığı bir sırada

da Akşam gazetesi konu ile ilgili olarak bazı kimselerin görüşlerini almıştır. İşte yukarıdaki pasaj yeni TIP'in G. Başkanı B. Boran'ın (o zamanlar eski TIP'in MYK üyesiydi ve milletvekiliydi) Akşam gazetesinde yayınlanan yazısından alınmıştır.

Evet, sanıyoruz bir kısım okuyucular şaşırmıştır. Proletarya enternasyonalizmine bu kerte yabancı sözler nasıl edilebilmiş diye! Karşı devrimci bir hareket karşısında Çekoslovakya işçi sınıfına ve emekçi halkına diğer sosyalist ülkelerden gelen yardım «**milli bağımsızlık... hakkına aykırı**» görülebiliyor. Dahası var sosyalist ülkeler arasındaki enternasyonalist ilişkiler, «**Sovyetler Birliği'nin güvenliği**» meselesi olarak ele alınıyor ve sanki Sovyetler Birliği diğer sosyalist ülkeleri kendi güvenliğinin bir aparatı olarak görüyormuş izlenimi yaratılmak isteniyor. Hem de «**enternasyonalizmin ilkeleri**» ne sığınarak!

«Eğer Sosyalist sistem»den Sovyet ve diğer ülkeler yöneticileri Stalin devrinde şekillenmiş ve kemikleşmiş, onun ölümünden sonra da az çok değişmekle beraber sürüp gelen politik sistemi kastediyorlarsa. Çekoslovakya ve diğer ülkelerde başgösteren «liberalleşme» hareketleri sözü geçen sistem için tehlikelidir. Ne var ki, sözü geçen sistem sosyalist düzenin örnek alınacak bir prototipi değildir ve şimdiki yöneticiler isteseler de istemeseler de, köklü değişikliklere uğramaya mahkumdur.

Unutulmamalı ki, bugünkü Sovyet ve diğer ülkeler komünist liderleri Stalin döneminde yetişmiş, kişilikleri ve kafaları da o dönemin şartları altında şekillenmiş kimselerdir. Bunun için de son 10-15 yıldır Stalinci dönemi ve sistemi ne kadar reddetseler onun şartlarından tam kurtulamamaktadırlar. Yeni, genç kuşakların, liderlerin işbaşına gelmesiyle ancak gerekli değişiklikler gereği ölçüde ve derinlikte yapılabilir. İkincisi, bu yöneticiler, genellikle iktidarda olanların büyük değişiklikler karşısında duydukları ürküntüden, işler kontrolden çıkacak, sarp saracak korkusundan kendilerini kurtaramamışlardır; böyle bir korkuya kapılan her iktidar gibi onlar da zora başvurmak, baskı usulleriyle durumu kontrol altına almak yoluna gitmişlerdir.»

Bu sözleri eleştirmeye gerek var mı bilemiyoruz. «Stalin devrinde şekillenmiş ve kemikleşmiş» ve halen dahi «sürüp gelen politik sistem» «köklü değişikliklere uğramaya mahkum» muş! Eleştirmek için neresini tutsanız elinizde kalacak bir «değerlendirme». «Politik sistem»den kasıt ne? Sosyalizmin kaç tane «politik sistem»i olur? Bu «sistem nasıl «köklü» değişikliğe uğrar? «Köklü değişikliğe» uğrayınca ne olur? Bu soruların cevaplarını —tabii bilimsel anlamda— bu metinden çıkarmak bir hayli zor. Ama neyin kastedildiği pek anlaşılıyor da değil. Boran, açık Çekoslovakya'daki «liberleşme»den yana! Zaten yazının sonraki bölümlerinde bu nokta daha bir açıklık kazanıyor.

«Kuzey Kore, Kuzey Vietnam, Küba ve Çin gibi ülkelerde ise ihtilalci sosyalist düzenlerin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Gerek Rus-

ya, gerekse adı geçen az gelişmiş ülkeler ekonomik-sosyal gelişme safhaları açısından doğrudan doğruya sosyalizme geçip sosyalist düzeni bütün yanlarıyla gerçekleştirebilecek durumda olmadıkları için ekonomik-teknolojik gelişme, sanayileşme, ön plana alınmıştır; bu yapılırken de sosyalist demokrasiyi ve değerleri geliştirmek ve gerçekleştirmek arka plana itilmiş, hatta bu konuda yanlış görüşlere ve tutumlara sapılmıştır. Oysa sosyalizm bugün insanların gerçekten hür ve mutlu olabilecekleri, demokrasinin tam anlam ve kapsamıyla gerçekleştirilebileceği bir sistemdir.

Bununla beraber kapitalist sistemin ve onunla birlikte sömürünün tasfiyesi kendiliğinden, otomatik olarak kişi özgürlüğünü ve sosyalist politik demokrasiyi getirmemektedir. Ve yukarıda sözünü ettiğimiz ülkelerde getirmemiştir.»

Söylenenler bir hayli **açık**. Bir kere sosyalist ülkelerde **«ihtilalci sosyalist düzenler»** varmış! Yani sosyalist düzenlerin «ihtilalci» si de olabilir, «ihtilalci olmayanı» da gibi bir anlam çıkıyor. Neyse! Ama yukarıdaki paragraflardan bilmediğimiz «yeni» şeyler öğreniyoruz. Sosyalist ülkelerde bu arada «Rusya»da da (bizim bildiğimiz dünyada «Rusya» diye bir ülke yok, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği var. Bu birliğin içindeki onbeş devletten birisinin adı Rusya Federatif Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, ya da kısaca Rusya Federasyonu denebiliyor.) **«sosyalist demokrasiyi ve değerleri geliştirmek arka plana itilmiş»** ve bu nedenle bu ülkelerde «kişi özgürlüğü» ve «sosyalist politik demokrasi» yokmuş! Dünyanın en özgür ülkesinin Sovyetler Birliği olduğunu söyleyen Castro herhalde büyük bir «yanılgı» içinde!

Yukarıda bu söylenenlerin bilmediğimiz yeni şeyler olduğunu söylemiştik. Doğru biz bunları bilmiyoruz ama çok sık **duyduğumuzu** da kimse inkar edemez. Sosyalist ülkelerde «özgürlüğün ve demokrasinin bulunmadığını» ağızlarından düşürmeyenlerin kimler olduğu malumdur. Ama bu koroya eski TIP'in önde gelen sözcülerinden birisi katılırsa, bu bazarları için ele geçmez bir ganimet değeri taşıyabilir!

Boran; «liberalleşme» hareketlerini de şöyle niteliyor.

«Bu yeni hareketler Sovyetler Birliğinde iç politik düzenin değişmesi sosyalist demokrasinin gerçekleştirilmesi yönündedir: öbür ülkelerde ise, yeni hareketlerin hem içe dönük demokratik ve moral bir niteliği vardır, hem de dışa dönük —Sovyetler Birliği'ne karşı— milli bağımsızlık yönü vardır.»

Bu pasaj tek kelime ilave edilmesini gerektirmeyecek ölçüde **«a-çık!»** Bu nedenle geçiyoruz.

Daha sonraki bölümlerde bu **duruma** neden geldiğini şöyle izah ediyor :

«Baskı ve zor usulleri ne içte, ne de dış ilişkilerde sürekli ve olumlu bir çözüm getirmez sorunlara. İleride daha büyük patlamalara, çatışmalara yol açar. Baştan beri içte sosyalist demokrasinin, dış ilişkilerde sosyalist enternasyonalizminin ilkeleri ve şartları ihmal edil-

meseydi bugünkü durum ve sorunlarla karşılaşılmazdı.

.....

«Yirmi, yirmi beş, elli yıl süresince bu rejimler, işçilerin ve emekçilerin ve emekçi halkın, sosyalist aydınların ve gençliğin, hiç değilse ağırlıklarını duyuracak ve rejimin sosyalist doğrultuda gelişmesini teminat altına alacak kadar büyük bir kısmını sosyalizme kazanamamışlarsa, suç kendilerindedir.»

«Baskı ve zor» kullanılması «patlamalara yol açar»mış, bunca yıldır, «işçiler» ve «emekçi halk» «sosyalizme kazanılamamış»mış!Denecek pek bir şey yok! Yalnız biz sadece bir örnek verelim. Sovyetler'de 1936 Anayasasından bu yana tek dereceli üniversal oy geçerlidir. Herkes seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Sovyetler Birliği'ni yöneten Yüce Sovyet bu seçimlerde oluşur. Ve seçimlerde SBKP adayları, Parti'nin halkın çıkarlarının öncülüğünü yapmasından ve toplumsal saygınlığından ötürü işçilerden ve emekçi halktan büyük destek görürler. Bu nedenle SBKP Parlamento gurubu Yüce Sovyet'te her zaman çoğunlukta olur. Şimdi soruyoruz, bu mu «işçilerin ve emekçi halkın **sosyalizme kazanılmamış**» olması?!

Yazı hep bu «minval» üzerine gidiyor. Yerimiz müsait olsaydı da keşke yazının bütününe basabilseydik. İbret olsun diye!

Bizi «ideolojisini değiştirdi» diye horlayan yeni başyazar! Ne diyor-sun Genel Başkanınızın bu dediklerine? Bu sözler söyleneli 10 yıl oluyor diye geçiştiremezsiniz.

Ayrıca, Akşam gazetesinde yayınlanan bu yazının yazarına da açıkca soruyoruz. Bu on yıl önce söylediklerinin altına bugün imza atar mı?

Bir de şuna bakalım.

«Oysa Sovyetler Birliğinde ve onun sistemini esas örnek alan Halk Cumhuriyetlerinde «işçi sınıfı diktatörlüğü», partinin, hatta parti içinde belirli bir kadronun gitgide tek bir kişinin müstebit, keyfi idaresi şeklini almıştır.»

Bu suçlamanın ilk defa Trotsky'den geldiğini bilmeyen yoktur. Trotsky saptıktan sonra Sovyetler Birliği'nde proleterya diktatörlüğünün yerini «parti diktatörlüğü»nün aldığı ifade etmiştir.

«Bundan başka, devrimci parti... 'yerine geçme» yolunu izleyecek, «partinin yerine kongre, sonra kongrenin yerine merkez komitesi ve en sonunda Merkez Komitesinin yerine bir diktatör geçecektir» (Troçki, sf. 123)

Bunu ünlü Trotskyst Isaac Deuthscher, Trotsky'den alıntı yaparak anlatıyor. Şimdi Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelerdeki yönetimleri aynı Trotsky'nin ağzıyla eleştirmek neye yorumlanabilir?

Bir diğer örnek:

«İkincisi, küçük devletler, hele üçüncü dünya denilen az gelişmiş ülkeler iki kampın dev devleti arasında sıkışmamak, ikisinden birini seçmek zorunda kalmamak için kendi aralarında bir dayanışma ve işbirliği kurma çabasını ciddiyetle göstermelidirler.»

Ya bu neyin nesi denilecek! Bu da aynı yazının bir cümlesi. Denilmek istenen bir yorum getirmeye ihtiyaç göstermeyecek kadar açık. Bu görüş bal gibi **maoist** bir görüştür. Şimdi yine soruyoruz: Bu Trotskyst ve maoist cümlelerin yazarı bugün aynı satırların altına imza atabilirler mi?

Biz bu cümleleri sarfettiği için makalenin yazarına Trotskyst veya maoist demiyoruz. Desek de doğru olmaz. Ama ortada bir gerçek var ki Boran on yıl önce pek tutarlı bir ideolojik bütünlük göstermiyormuş. Göstermiyormuş, çünkü bugün yazılarında 10 yıl önce yaptığına benzer gaflara rastlamıyoruz. Demek ki kendisi **ideolojik açıdan** bir ölçüde **değişmiş!**

Bir de dönüp yeniden kendimizi ele alalım. Bir daha iddia ediyoruz ki, 4 yıllık ve 50 küsur sayılık yayıнымız süresince işçi sınıfı enternasyonalizmine aykırı düşecek değil böylesi gaflar, tek bir kelime bile etmedik. Şimdi soruyoruz. **İdeolojisini değiştiren kim?**

Üstelik Boran bu yazıyı yazdığı sırada eski TIP'in önde gelen sözcülerindendi ve tabir yerinde ise Aybar'dan sonra «ikinci kişi»ydi. Şimdi ise yeni TIP'in Genel Başkanı. Yani her iki örgütün de başlıca politik temsilcilerinden biri! Şimdi cevap verin bakalım :

Sosyalist örgütün saygınlığı TIP'e mi kaldı? Alalım bir diğer konuyu.

Eski TIP'de Aybar'ın «güleryüzlü sosyalizmi»ne çıkan muhalefetin içinde bulunduğu gibi B. Boran dahil olmak üzere şimdiki TIP yöneticileri de yer almışlardı. Gerçi muhalefetin başı EMEKÇİ'ler tarafından çekiliyordu, ama bazı zigzaglardan sonra Boran da muhalefet kanadı içinde yerini almıştı. Muhalefetin **yayın organı** bulunduğu gibi EMEK dergisiydi. Boran'ın bu dergide yazdıklarını ele alacak değiliz. Yalnız şu kadarını hatırlatalım ki, Boran eski TIP'i «**sosyalist hareketin politik örgütü**» «EMEK sayı: 2) olarak görüyordu. Buna rağmen bu örgütün içinde bir **muhalefet kanadı** oluşturmak, muhalefet kanadının bir **yayın organına** sahip olması ve buradan Parti merkezini **eleştirmek**, bütün bunlar Boran'a hiç de aykırı gelmiyordu. Oysa hep bilinir ki, işçi sınıfı partilerinin işleyiş ilkesi demokratik merkezîyetçiliktir ve bu yapılanların hiç birisi demokratik merkezîyetçilikle bağdaşmaz. Bunu Boran'ın kendisi de gayet iyi bilir. Çünkü ne zaman kendisi yönetimde olduysa — hem Aybar'la takışmadan önce, hem de Aybar'ı altettikten sonra — parti içinde muhalefete izin vermemiştir.

Biz burada Boran'ın muhalefeti haklı mıydı haksız mıydı, bunun tartışmasını yapmıyoruz. Zaten Boran'ın Akşam'daki makalesinden yaptığımız alıntılar kendisinin o zamanlar enternasyonalizm konusunda Aybar'dan pek farklı düşünmediğini açıkça gösteriyor. Biz burada TIP'in

şimdiki Genel Başkanının işine gelmediği zaman demokratik merkeziyetçilik ilkesini nasıl ihlal edebileceğini gösterdik. Denebilir ki o zaman ki, TIP proleter sosyalist bir parti değildi! Olabilir. Ama böyle diye demokratik merkeziyetçilik eski TIP'de işletilmemeliydi denemez. Çünkü bu ilke sadece öncü parti için değil işçi sınıfının diğer örgütleri, sözcüleri sendikalar için de geçerli olabilir. Ve eski TIP için de **geçerli olmalıydı**. Kaldı ki B. Boran meseleye böyle de bakmıyor, ister yönetimde, ister muhalefette olsun eski TIP'i hep işçi sınıfının merkezi siyasi otoritesi olarak görüyordu. Şimdi böyle birisi için muhalefette kaldı diye muhalefetin yayın organı çıkarması eylemine katılmak yakışık alır mı? Bu kişi halen TIP'in başında olduğuna göre bir daha soruyoruz:

Sosyalist Örgütün Saygınlığı TIP'e mi kaldı?

Devam edelim.

12 Mart gelmiş. Ardından neler getireceğini de göstermiş. Neler getireceğini anlamayan gafiller var. Fakat TIP yönetimi 12 Mart'a çok doğru bir teşhis koymuş ve herkesi uyarılmış. Bu gelen faşizmdir demiş. Bura kadar iyi. Ama sonra ne olmuş? Gelenin faşizm olduğunu göre göre, bile bile TIP gitmiş faşizme teslim olmuş. 12 Mart'tan tam 4 ay sonra parti kapatılmış. Bu dönem boyunca en ufak bir «tedbir» bile alınmamış. Faşizme karşı her şart altında mücadelenin en ufak gereği bile düşünülmemiş. Anti-faşist mücadelenin öncüsünün işçi sınıfı partisi olacağı ilkesi hasıraltı edilmiş. Örgütün sürekliliği es geçilmiş. Ve meydan, geliyorum diyen faşizme terkedilmiş. Hem de Parti'nin mülkü olan, TIP hareketi sayesinde kazanılan Parti Genel Merkezi olarak kullanılan koskoca daire burjuvaziye bırakılarak! Şimdi yenisinin eski TIP'in devamı olduğunu söyleyenlere bir daha soruyoruz :

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TIP'e mi Kaldı?

12 Mart dönemi sona ermiş. İşçi sınıfının siyasi mücadelesini yeniden örgütlemek gündeme gelmiş. Biz de bu konunun acilen ele alınması gerektiğini ısrarla vurguluyoruz. Tüm sosyalistleri kucaklayacak bir örgütlenmeye gidilmesinin tek yol olduğunu söylüyoruz. Bu amaçla TSİP'in kuruluşuna öncülük edenler çeşitli çevrelerle temas ediyorlar. Ve bu arada şimdiki TIP yöneticileri ile de görüşülüyor, kimisi olumlu buluyor, kimisi net bir tutum almıyor. Son olarak hapiste olmayan temsilcilerine gidiliyor. Bu kişi de gelenleri, «bu iş size mi kaldı, yapacaksak biz yaparız. Onu da günü geldiğinde yaparız» diyerek tersliyor. Sonra da ontarca «günü geldiğinde» gerçekten yeni TIP'i kuruyorlar. Hem de, handiyse 1 yıldır faaliyette bulunan ve 20'ye yakın ilde örgütlenmiş bir parti, TSİP varken, hiç bir açıklama yapmaksızın yeni TIP'i kuruyorlar. Üstelik de hapisteki bazı yöneticileri serbest kaldıktan sonra kendilerine sosyalist hareketin birliği bir kez daha hatırlatıldığı ve bu uğur-

da gerekenlerin yapılacağı söylendiği halde! Ki bu öneri, herkesin şimdilik kendi bildiği yolda gitmesi, günü geldiğinde birliğin gündeme getirilebileceği gerekçesiyle reddediliyor! Ve daha bu kuruluşla birlikte sosyalist birlikten yana olmadıklarını gösteriyorlar, grupçu bir politika izleyeceklerinin müjdesini veriyorlar. Şimdi Türkiye sosyalist hareketinde dağınlığı ve bölünmüşlüğü azdıran bu tutum üzerine bir daha soruyoruz :

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TIP'e mi Kaldı?

Ortak mücadele yürütülmesi, biraraya gelmesi vb. gibi öneriler karşısındaki ayrılıkçı ve grupçu tutumları geçiyoruz. Sıra geliyor Haziran seçimlerine. Ve seçimlerde TIP'in ayrılıkçı ve sekter politikası ağır bir yenilgiye uğruyor. TIP bütün Türkiye'de 20 bin civarında oy alıyor. TIP yöneticileri bu sonuç karşısında afalliyorlar. Öyle ya geçmişte 300 bin civarında oy alan TIP'e ne oldu? Oysa ne olduğunu bizler gayet iyi biliyoruz. Bir partinin az oy almasının bazı durumlarda hiç de yenilgi sayılmayacağını, burada bir yenilgi söz konusuysa bunun TIP'in ayrılıkçı politikasının yediği darbe olduğunu söylüyoruz. Ve ilave edip diyoruz ki, TIP şayet grupçu politika gütmeyip, önerdiğimiz gibi bir seçim platformuna yanaşsaydı az oy alınsa bile bunun makul nedenleri olurdu. Şimdi ise TIP tek başına davranmanın cezasını çekmiştir. Ve seçimlerde büyük bir sol oy potansiyeli TIP'in ayrılıkçı politikasını mahkum etmiştir. Sonuçta bütün iddialarına karşılık TIP 20 bin oyda kalarak gülünç duruma düşmüştür. Şimdi örgütün bu gülünç duruma düşürülmesi karşısında bir daha soruyoruz:

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TIP'e mi Kaldı?

Daha sonra mahalli seçimler geldi. Mahalli seçimlerde TIP yine ayrı baş çekti, yine TSİP'in ortak çalışma önerilerini reddetti. Tek başına katılıp, öteki siyasi partilere «domine etmeyi» tasarlıyordu. Böylece 5 Haziran'da kırılan prestijini onamış ve kendisinin «proletaryanın amaçsız örgütü» olduğunu yeniden cümle aleme ispatlamış olacaktı! Bu nedenle olanca gücünü seçimlerde çok oy toplayacak yöntem ve çalışmalara yoğunlaştırdı. TSİP'le birlikte çalışmak istemiyordu. Çünkü eğer sonuçta başarı sağlanırsa bunu «hiç oyu olmayan» TSİP'le paylaşmak zorunda kalacaktı. Oysa TIP'in istediği TSİP'le beraberlik değil, onu yıkip yoketmekti!

Seçim sonuçları ortada. TIP ne yazık ki istediğine yine kavuşamadı. Kavuşamadı ama o yine kendini kavuşmuş görüp gösterme çabası içinde. Yoksa «selef» başyazar seçim sonuçları üzerine sevinç çığlıkları atarken, «demek ki Türkiye'de TIP'in aldığı oylar kadar sosyalist varmış!» diyebilecek kadar endazeyi kaçırır mıydı?

Oysa biz seçim sonuçlarının kimse açısından zafer olarak yorumlanmasının mümkün olmadığını, aksine oyların düşüklüğünün, seçmenin

soldaki bölünmüşlüğü ve dağınıklığı protestosu anlamına geldiğini, en az milyonluk bir potansiyel mevcutken onun onda birini bile bulmayan miktarlarla övünmenin, devekuşu misali başını kuma gömmekten başka anlamı olmayacağını açıkca ifade ettik. Eski TİP daha 1963'de ilk girdiği ve 12 milyon seçmenin katıldığı mahalli seçimlerde 9 il sınırları içinde 35 bin küsur oy almışken, şimdi 21 milyon seçmenden 40 küsur ilde 61 bin küsur oy almanın bir marifet olmadığını, aksine bu kıyaslamanın, bizi dağınıklık ve bölünmüşlük konusunda çok daha ciddi düşündürmesi gerektiğini belirttik. Milyonluk oy potansiyeli varken 60 bin civarında oy aldığı için bir parti yine «benden başkası yok» teraneleri okumaya kalkarsa bu biraz tuhaf kaçmaz mı? Şimdi böylesine gayri ciddi iddialarla kendilerini gülünç duruma düşürenlere bir daha sormak hakkımız değil mi?

Sosyalist Örgüt'ün Saygınlığı TİP'e mi Kaldı?

Fazla uzatmaya gerek yok. Yürüyüş'ün yeni başyazarı durup dururken kaşınmış! Meseleye «sosyalist örgütün saygınlığı»nı karıştırmayıydı belki bu kadarını yazmaya değmezdi. Ama o, büyük bir pervasızlıkla, sosyalist birlik meselesine zararı dokunacağını bile bile TSİP'i karalamaya çalışınca, bunu da «örgütün saygınlığı» kurnazlığı adına sığınıp yapmaya kalkışınca, saygınlığın nerede olduğunu değil de **nerede olmadığını ele almak kaçınılmaz oldu.**

Yeni başyazar alabildiğine pişkin. Yazının bir başka yerinde; «Yıllar yılı» «sosyalist örgüt» kavramının ve pratiğinin yozlaştırılması ile gelişen pasifikasyon zinciri, böylelerinin kariyer hesabından başka temele dayanmayan çıkışları ile yeni bir halka buluyor.» diye yazmış. İnsanın kendi kendine «allah, allah! acaba aynaya mı bakıyor?» diyesi geliyor. «Sosyalist örgüt» kavramı ve pratiğini burjuvazinin isteklerine ve koyduğu sınırlara göre kapanıp açılan bir parti yozlaştırmıyorsa, hiç kimse yozlaştırmıyor demektir. Şayet faşizm geldiğinde teslim olup, mücadeleyi terkedip dağılıp gitmek değilse «pasifikasyon», başka nedir? Ve proletaryanın örgütlenmesi gündemdeyken bu konuda cümle sosyalistlerin işbirliği istendiğinde, bir köşede susup beklemek ve sonra yurt dışında örgütlü bir parti varken tek bir açıklama getirmeksizin ayrı bir **parti kurmak kariyerizmin** ta kendisi değilse, kariyerizm nedir?

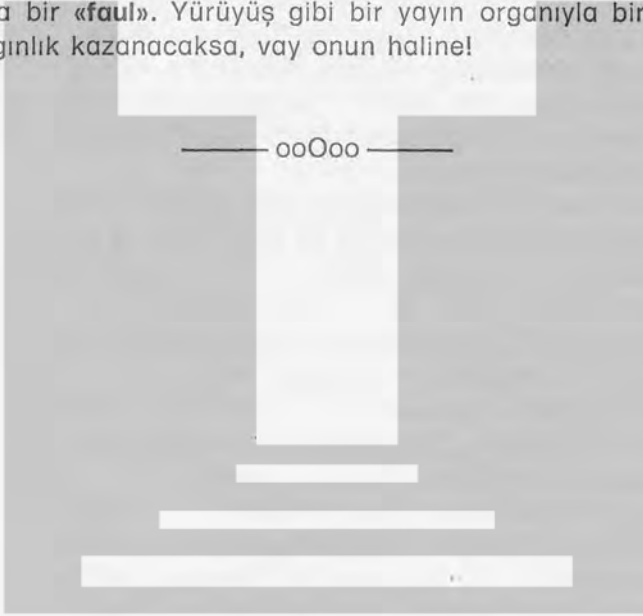
Yeni başyazar ilk başmakalesinin sonunu şöyle bağlamış:

«... 'sosyalizm' adına ortaya çıkan bir örgütün saygınlığını bilerek ya da bilmeyerek ayaklar altına alanlar, sosyalizme karşı işlenecek en büyük suçu işliyorlar.»

Evet, doğru! İlk başta da yazarın kendisi ve arkadaşları baş suçlular. Bunun böyle olduğunu gördük. Yazarın kendisi böyleleri için; «Hareket böylelerini affetmeyecek.» buyuruyor! Hareketin kimleri affedip, kimleri atmeyeceğini yaşırsak hep beraber göreceğiz. Gerçekten sos-

yalist örgütün saygınlığına yazar ve arkadaşları ölçüsünde hanelerini getirilenlerin bağışlanmaları bir hayli müşkül. Ama biz birlik üzerine yükselcek olan sosyalist hareketimizin, yeni başyazarı dahi affedecek ölçüde hoşgörölü ve rahim olduğuna inanıyoruz. En azından birliğin belkemiği olan bizler, bağışlayıcı hoşgörüyü her zaman muhafaza edeceğiz. Üstelik hem yanında olduğumuz örgüt TSIP, hem de onun birlik politikası dimdik ayakta duruyor. Şimdiye kadar olup bitenler gösterdi ki, birliğe karşı tutumlar iflah etmiyor. Bundan böyle de etmeyecek. Birlik politikasını önde tutanlar sosyalist hareketin eksenini olan örgütlerini her geçen gün merkezi siyasi otorite hedefine doğru başarıyla yürütecekler. Hem de birlik düşmanlarını yenilgiye uğratarak, öncü partinin mimarı olacaklar.

Yürüyüş ve başyazarı ise bu kafayla gittikleri takdirde daha çok, tökezlemeye mahkumlar. Bir kere Yürüyüş'ün kendisi büyük bir handikap. Yeni TİP'in kuruluş öncesindeki ve kuruluş dönemindeki yegane sözcüsünün bir **magazin** olması sosyalist örgütün saygınlığı açısından başlı başına bir «**faul**». Yürüyüş gibi bir yayının organıyla bir «sosyalist örgüt» saygınlık kazanacaksa, vay onun haline!

TÜSTAV

Proletarya Diktatörlüğüne İlişkin Öğreti ve Onun Geçerliliği

Fridrih Engels'in, Karl Marks'ın «Fransada İç Savaş» eserine yazdığı kayda değer önsözde, üzerinde önemle durduğu olgunun bir benzerine tanıkız. Şöyle diyordu Fridrih Engels: «Dar görüşlü sosyal demokratlar, son zamanlarda, proletarya diktatörlüğü sözlerini duyunca «ölümüne bir korkuyla» titremeğe başlıyorlar. Sayın baylar, proletarya diktatörlüğünün ne olduğunu biliyor musunuz? Paris Komünü'ne bir bakın. İşte bu, bir proletarya diktatörlüğüydü.»

Günümüzde burjuva ideolog ve siyasetçilerine, dar görüşlü sosyalistlere şöyle demeğe bir o kadar hakkımız var: «Sayın baylar, Paris Komünü'nün zaferi sürekli olsaydı ne gibi sonuçlar vereceğini bilmek mi istiyorsunuz? Öyleyse Sovyetler Birliği'ne ve onun 60 yıl içinde ulaştığı doruklara ve nihayet Komün fikirlerine can ve kan veren sosyalist topluluk ülkelerine bir bakiverin!»

Aslına bakılırsa bu «baylar», günümüzde, aralarında hak eşitliği ve dostluk, uluslararası kapitalizmden bağımsızlık koşullarında yaşayan birçok halka, güçlü kanatlarıya ulusal ve sosyal özgürlük getiren proletarya diktatörlüğünün rolünü çok iyi biliyorlar. Ancak bu nedenle zehirli ideolojik oklarını, durmadan ilerleyen bu özgür ülkelere karşı yöneltiyorlar. Burjuva ideologları, sosyalist topluluk ülkelerinde yaşamın bütün alanlarını ideolojik mızraklarına hedef seçiyorlar.

Proletarya diktatörlüğü denildiği zaman, kapitalistler ve onların ideologlarının dünyanın sonu geldiği hissine kapıldıkları herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Öyle ya, proletarya diktatörlüğü onların siyaset, ekonomi ve kültürde egemen durumlarına, ayrıcalıklarına son verecek, emeği sömürüden kurtaracak, kapitalistleri ve aile fertlerini emekçilerle özdeşleştirecek politik sistemdir. Bundan dolayı burjuva ideologları ve onların müttefikleri (sosyal demokrasi liderleri ve revizyonistler) proletarya diktatörlüğü fikrini dimağlardan silmek, Marksist politik kuramı, toplumun komünizm yolunda ileri hareketinde genel kural niteliğindeki ana bir hükümden «kurtarmak» için elden gelen çabayı harcıyorlar. On-

ların yazıp çizdiklerine bakılırsa, proletarya diktatörlüğü, Marks'ın, en azından, bir raslantı sonucu istemeyerekten söylediği bir lâftır. Yine onlara göre, proletarya diktatörlüğü ergeç uygulanması zorunlu tarihsel bir gereksinme, yasal ve doğal bir ilke değildir. Günümüzde hayatta uygulanmaya konan proletarya diktatörlüğü insanoğlunun tarihinde normal gidişten «sapma» olarak gösteriliyor. Proletarya diktatörlüğü, içeriği bakımından bircilik ideolojisi, çokçuluk aleyhtarı, «dolayısıyla» anti-demokratik bir politik yönetim biçimi olarak tanımlanıyor.

Burjuvazi ve revizyonistlerin proletarya diktatörlüğüne ilişkin terim ve hükümlerinden bazılarının modadan olmasına karşın, bunlarda «dar görüşlü sosyal demokratların» geçen yüzyılın sonunda ve şimdiki yüzyılın başında söylediklerinden farklı tek bir yön yoktur. Açıkça anlaşıldığı üzere proletarya diktatörlüğünden «ölesiye korku» duyan bazı kişilerin bilinçlerinde sklerozlu bir durgunlaşma beliriyor ve bunun sonucunda bilinçleri, gerçekleri kırık ayna misali yansıtıyor. Dolayısıyla doğru görüş, diyalektik düşünce ve mantıktan yoksun bu ideologlar gerçeklere ters düşen ipsiz sapsız «kuramlar» yaratıyor, olguların iç-yüzünü yozlaştırıyorlar.

Proletarya diktatörlüğü ve onun tarihsel bir gereksinme olduğu fikri ilk kez Karl Marks'la Fridrih Engels'in «Alman İdeolojisi» (1845-1846) adlı ortak eserlerinde ortaya atıldı, daha sonra «Komünist Partisi Manifestosu» adlı ilk parti belgesinde kökleştirilerek, işçi devriminin «ilk adımının» proletaryanın egemen sınıf durumuna geçmesi, demokrasinin kazanılması olduğu belirtildi.

Marksizm'in kurucuları, bu kayda değer eserlerinde a) yönetimin ele geçirilmesiyle devrimin organik bir birlik halinde olduğu; b) diktatörlükle (sınıfın egemenliğiyle) demokrasinin aynı olgunun iki yönü olarak birbirinden ayrılmazlığı; c) bu yönetimin (hem diktatörlük ve hem de demokrasinin) toplumun komünizm yolunda ileri hareketinde ekonomik ve kültürel nitelikteki «bir dizi önlemin gerçekleştirilmesinde yalnızca bir araç olduğu» fikirlerine şaşmaksızın bağlı kaldılar.

Marks'la Engels, o sıralarda, proletarya diktatörlüğü sisteminden, içeriğinden, kendine özgü biçimler alması olasılığından, örgütlenmesi ve eylemi ilkelerinden ve benzer sorunlardan hâlâ söz etmiyorlardı. Sanaî sermayesi evresinde proletaryanın mücadelesi hâlâ yoğunluk kazanmadığından bilimsel genelleme için malzeme sağlamıyordu. Vladimir İliç Lenin'in kaydettiği gibi, Marks, ütopyaya kapılmadan yığınsal hareketin elde edeceği deneyimden bu sorunun yanıtını bekliyordu.

Tarih yeni bir deneyim sunmakta gecikmedi. 1848-1851 Fransız Devrimi (proletaryanın «Yıkılsın Burjuvazi! Yaşasın İşçi Sınıfının Diktatörlüğü!» sloganlarını attığı dönem), Karl Marks'la Fridrih Engels'e eski devlet mekanizmasını yoketmek gerektiği yargısını çıkarma ve böyle-

likle devrim kuramını geliştirme olanağı verdi. Fakat bu mekanizmayı ne ile değiştirmek gerek? Gerçi Fransız proletaryasının yalnız 20 yıl sonra, Paris Komünü (1871) sırasında yığıtçe verdiği mücadele bu soruyu da yanıtladı.

28 Mayıs 1871 tarihinde Komünün son savunucuları da Belleville yamaçlarında hayatlarından oldular. Marks, 30 Mayıs günü Enternasyonal Genel Kurulu önünde okuduğu eserinde Paris Komünü'nün eşi görülmemiş incelikte ve tam tahlilini yaparak, tarihe geçecek ve proleterya devrimi kuramında yer alacak yönleri kaydederek şöyle dedi:

— Paris Komünü «... eninde sonunda emeğin ekonomik kurtuluşunu sağlayacak yeni, politik bir biçimdi.»

— Bu devrim, işçi sınıfının, halkın bütün katmanları tarafından toplumsal girişkenlikte bulunma yeteneğine sahip biricik sınıf olarak saygınlık kazandığı ilk devrimdi.

— Komün, «Fransız toplumunun bütün sağlam unsurlarının gerçek temsilcisi, dolayısıyla gerçek bir ulusal hükümetti.»

— Komün geniş boyutlara ulaşan demokrasiydi. Onun milletvekilleri, seçmenleri önünde sorumluluk taşıyor ve her zaman değiştirilebiliyorlardı. Hakimlerin durumu da böyleydi. Eğitim parasız oldu. Komün üyelerinden başlayarak, bütün görevliler işçinin aldığı ücrete eşit aylık karşılığında çalışıyorlardı. Bütün ayrıcalıklar ve «temsili paralar» ortadan kaldırıldı. Kamu görevleri, merkez hükümetin kayırdığı kişilerin malı olmaktan kurtarıldı.

Komün, Paris'i, bir sihirli el misali kökten değiştirdi. İkinci İmparatorluğun yol kavşağı olarak bilinen Paris ortadan kayboldu. Fransa başkenti, artık çeşitli uluslardan büyük para babalarının toplandığı merkez değildi. Geceleri soygunlar olmuyordu. Paris soskaları ilk kez tehlikesiz yer oldu. Paris kokotları ortadan kayboldu. Onların yerini, yeneden, klâsik geçmişin kadınları gibi yığıt, yılmaz ve özverili gerçek Paris'li kadınlar aldı. Marks'ın yazdığı gibi çalışan, düşünen, savaştan; kanı akmasına karşın, tarihsel girişkenlikte bulunduğu bilinciyle yüzü coşkudan ışıyan, yeni toplumun kurulmasına şevkle sarılan Paris, ne yazık ki, duvarları ardında yamyamlar bulunduğunu unutmuştu. Kısa bir süre için sinmiş bulunan Fransız burjuvazisi, tuzak kurarak 500 milyon Frank'a karşılık Prusya'lı işgalciyi («paralı katil olarak») kendinden yana kazandı ve Paris Komüncülerini kurşuna dizdi.

İlk, kısa ömürlü proleterya demokrasisi ve diktatörlüğünün cazip çehresi böyleydi. Çok geçmeyecek ve Marks, Komünün uluslararası önemine değinerek şöyle diyecekti: «Paris'teki kaderi ne olursa olsun, Komün, bütün dünyayı dolaşacaktır!»

Proleterya diktatörlüğüne ilişkin fikir Lenin'in partisinin de silâhı oldu. Partinin 2. Kurultayında kabul edilen Programda proleterya dikta-

törlüğünün, sosyalist devrimin başarısı için gerekli bir koşul olduğu belirtildi. Ekim Devriminin ancak bundan dolayı zaferle sonuçlandırıldığından günümüzde kimsenin kuşkusu yoktur.

Proletarya diktatörlüğünün daha ilk «sırf politik» evresinde (17.11.1917'den 18.1.1918'e kadar) geçici burjuva hükümeti, devlet yönetiminin merkez ve yerel organları, bu arada Kurucu Meclis de feshedildi. Eski devletin baskı mekanizmasının ana araçları olan ordu, polis, mahkemeler ve savcılıklar, diğer cezalandırma organları, ayrıca memurların bürokratik yönetim cihazları da dağıtıldı. Eski yasalar yürürlükten kaldırıldı. Rusya'nın o çağdaki ekonomik ve kültürel gelişiminin özellikleri, genellikle sınıf mücadelesinin şiddetli oluşu bu geniş kapsamlı sürecin biçim, yöntem ve temposunu belirledi.

Ekim Devriminden edinilen deneyim, burjuva «toplumsal» cihazı (burjuvazi ve büyük çiftlik sahiplerinin toplumsal örgütleri) dağıtılmadan sosyalist darbenin sonuna kadar gerçekleştirilemeyeceğini kanıtıyor. Devlet cihazı da, bu örgütlerle birlikte sömürücü sınıfın genel yönetim mekanizmasını oluşturduğu için onların akıbetine uğradı.

Ekim Devrimi, böylelikle, burjuvazi ve büyük çiftlik sahiplerinin diktatörlüğünü temelinden yıktı, Parti (Komünist Partisi) yönetimindeki devrimci halk, eski politik mekanizmayı reddederek, bu kuruluş ve örgütleri, ancak köklü düzenlemelerden ve sosyalizmin kurulmasında işe yarar bir hale getirdikten sonra göreve koştı. Devrim sırasında bankalar ve ticaret millileştirildi, hesap ve kayıt cihazı, yapısında gerçekleştirilen köklü değişikliklerden sonra Sovyetlerin (Şuraların) emri ve denetimi altına alındı. Bunun yanı sıra eski kooperatif cihazı, teknik ve yaratıcı aydın birlikleri ve bazı küçük burjuva toplumsal kuruluşları varlığını sürdürdü. Bunlar, yapısal ilkelerinde ve çalışma yöntemlerinde köklü düzenlemeler gerçekleştirilmesinden sonra yeni toplumun kurulmasına etkin biçimde katıldı.

Ekim Devriminden edinilen deneyim, sömürücü sınıfların dikta mekanizmasının işçi sınıfı yönetimiyle değiştirilmesinin sosyalist devrimin ana yasalığı; tarihte yeni ve en adaletli politik sistem kurulmasına gerekli bir ön koşulu olduğuna ilişkin Marks ve Engels'in vargısının bilimsel temele dayandığını, gerçeklere uygun düştüğünü bütün dünya önünde kanıtladı.

Ekim Devriminden sonra kurulan komünist partileri, proletarya diktatörlüğü fikrini kabullendiler. Üç kıtanın bir dizi ülkesinde sosyalist devrimlerin zafer kazanması, Dünya Sosyalist Sisteminin varlığını sürdürüp, giderek güçlenmesi proletarya diktatörlüğü fikrinin tarihsel doğruluk ve hayatiliğinin, objektif bir gereksinme oluşunun inandırıcı kanıtıdır. Bu fikir, hayatta gerçekleştirildi ve devrimsel-yaratıcı rol oynadı. Biricik su götürmez ölçüt olan devrimci uygulama, Ekim Devriminden

bu yana geçen 60 yıllık dönemde bu Marksist görüşün gerçekçiliğini doğruladı.

* * *

Proletarya diktatörlüğü ile sosyalist demokrasi diyalektik bir birlik içindedir. Bir yönetim biçimi olarak o çok yönlü ve niteliksel bir olgudur. Bu yönetim biçimi, ilişki halinde bulunduğu toplumsal grup, sınıf, sosyal katmanlara göre, şu veya bu belirgin nitelik, özellik ve yönlerini ortaya seriyor. Proletarya diktatörlüğü, bazı katmanların düşmanca eylemlerine set çekerken, çoğunluktaki sosyal grupları yönetirken, tarihsel ödevleri çözerken, görevini yerine getirirken, üretimin değişik kesimlerinde çalışan kollektiflere yön verirken çeşitli yöntemlerden yararlanıyor, çeşitli usullere başvuruyor. Çalışmalarında genellikle inandırma yöntemini uygulamakla birlikte, karşılaştığı direnişe göre, çeşitli ölçüde baskı yöntemlerinden de yararlanıyor. Bundan dolayı proletarya diktatörlüğü, çeşitli yöntemlerini gözler önüne sererek ödevlerine geniş kapsamlı çözüm getiren bütünüyle halkçı, yaratıcı, kurucu ve bunun yanısıra emekçi yığınlarını eğitici bir yönetimdir.

Bundan dolayı burjuva ideologlarının, şu veya bu reformist, revizyonist türdeşleri yazıp çizdiklerinde ve çeşitli söyleşiler sırasında işçi sınıfı yönetiminin demokratik ve hümanist olmadığını, «dikta» ve «totaliter» rejim olduğunu iddia etmekle emekçi katmanları yanıltmak, halk yığınları arasına «korku» tohumları saçmak, inançlarını sarsmak ve yeni toplum düzeni için mücadele vermekten vazgeçirmek amacını güdüyorlar. Doğallıkla, bu çeşitli ideologlar arasında düpedüz yanılığa düşenler de vardır. İşçi sınıfının yönetimini tek yanlı, metafizik, hatta bilgici açıdan ele alarak, onun yalnız bir yönünü, baskı yönünü görmekte ve bunu ana nitelik olarak belirterek, Ekim Devriminden bu yana geçen 60 yılın verdiği dersi algılayamamaktadırlar. Oysa 60 yıllık deneyimin kanıtı olduğuna göre a) Lenin ve fikir arkadaşlarının defalarca belirttiği, bu yönetimin ana görevi baskı yapmak değil, kurmaktır ve sosyalist ülkelerden birinde uygulanan yönetime bir göz atıldığı zaman ana eylemin ekonomik ve kültür alanlarında yürütüldüğü, çok sayıdaki bakanlık, komite ve kuruluşların politik-baskı eyleminde bulunmak için değil, ekonomik ve kültürel ödevleri gerçekleştirmek için kurulduğu açıkça görülüyor; b) proletaryanın büyük ödevleri ve tarihsel görevi belirli ölçüde baskı uygulamadan gerçekleştirilemez; Karl Marks bile devrimi (bir baskı biçimi olarak) yeni toplumun «ebesi» şeklinde nitelemekle bunu kastediyordu; c) baskı belli-başlı bir amaca yöneltiliyor, genel bir baskı söz konusu değildir, sınıfsal niteliği vardır, sınıfsal mücadelenin bir unsurudur; sosyalizm düşmanlarına karşı uygulanır; sık sık karşı-devrimcilerin baskısına verilen bir yanittir; toplumun hümanizm temelleri üzerinde yeniden düzenlenmesinde, sömürünün ortadan kaldırılmasında ve

benzer hallerde devreye sokulur. Dahası var; baskı, demokrasiyle sıkı bir ilişki halindedir; baskıya genellikle demokrasi sağlamak ve onu sağlamlaştırmak için başvurulur; tabii, öte yandan sağlam, güçlü ve geniş demokrasi, uygulanan baskının biçim ve ölçüsüne de etkide bulunur. Yaşam bu konuda da örnekler verdi. Baskı, bir zamanlar Paris Komünü tarafından proletarya yönetiminin bir özelliği olarak gerekli ölçüde uygulanmadı. Çağımızda da bu tür yanlışlara meydan verilerek, demokrasinin varlığı tehlikede bırakıldı; d) proletarya diktatörlüğü dinamizm, gelişim halinde ele alınmalıdır. Sömürücü sınıfların ortadan kaldırılmasından sonra, zaman geçtikçe, onların direnişi giderek azalır ve etkinliğini yitirir, bunun sonucunda da baskının gücü azalır, biçimleri değişir ve nihayet günün birinde proletarya diktatörlüğü genel halk politik örgütüne dönüşünce baskıya tamamiyle son verilir. Vladimir İliç Lenin, bundan 60 yıl önce Büyük Ekim Devrimi arifesinde yazdığı «Devlet ve Devrim» başlıklı önemli eserinde şuna işaret etti: «Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminde baskı hâlâ gereklidir; farklı bir cihaz, özgün bir baskı mekanizması olan «devlet» hâlâ gereklidir, fakat bu, artık, geçici bir devlettir ve sözün tam anlamıyla devlet değildir, çünkü düne kadar köle durumunda bulunan ezici çoğunluğun azınlıktaki sömürücülere baskı yapması oldukça kolay, basit ve doğal bir uğraştır ki... fevkalde bir baskı mekanizmasına duyulan gereksinme giderek azalmaktadır. Doğal olarak, sömürücüler, sömürge amacıyla başvuracakları karmaşık bir mekanizma olmadan halka baskı yapamazlar, fakat halk, sömürücülere son derece basit bir «mekanizma» ile, hemen hemen «mekanizmasız», fevkalâde bir cihaz olmadan silâhli yığınların alelâde örgütleriyle baskı yapabilir.»

Fakat buna karşın, ancak bundan ötürü şöyle bir soru çıkıyor ortaya: «Neden burjuva yönetimi, azınlığın çoğunluğa diktatörlüğü olsa da «demokrasi» diye tanımlanıyor ve neden biz, halkın ezici çoğunluğu için demokrasi olan proletarya yönetimine «diktatörlük» diyoruz. Ve belki de bunun yanıtını sorunun içeriğinde aramak gerek. Burjuvazi, yönetiminin sömürücü ve diktatörlük içeriğini gizlemek amacıyla ona «demokrasi» damgasını basarken, biz, komünistler, yönetimimizin belli bir gelişim evresinde başkalarının emeğini sömürenlere, başkasının sırtından geçinenlere karşı diktatörlük olduğunu açıkça söylüyoruz. Oysa bu diktatörlüğün ilerci, devrimci, hümanist ve demokratik amacı vardır. Birincisi bu, ikincisi de, «düne» kadar ezilen işçi sınıfı, başlangıçta, yönetici sınıfı deneyiminden ve bilincinden yoksun olması nedeniyle hertürlü baskı eylemine geçerken büyük dikkat (hatta ikircilik) gösterebilir, en önemlisi sömürücülerin sahte sızlayışından «kalbi yumuşayabilir», karşısında tecrübeli, kahpe, sinsî, kinli ve azgın bir düşman bulunduğunu, kendi elinde ise demokrasiyi kendisi için, halkın ezici çoğunluğu ve

emekçiler için korumakta güçlü bir araç olan devlet yönetiminin olduğunu unutabilir.

* * *

Proletarya diktatörlüğü, aralarında işbirliği yapan ve her biri kendine özgü çalışma usul, yöntem ve biçimleriyle işçi sınıfı yönetiminin önünde duran ödevlerin çözüme bağlanmasına katılan devlet ve kamusal kuruluşların oluşturduğu karmaşık, geniş kapsamlı, fakat özünde bütünlük halinde bulunan düzgün bir sistemdir. Devlet, bu sistemde, yeni toplumun kurulmasında ana araç olarak özel yer alıyor. Fakat bu karmaşık sistemin nüvesi, onun motörü, itici gücü işçi sınıfının öncüsü durumunda bulunan Marksist-Leninist partidir.

Proletarya diktatörlüğü sorununa «tartışmalı sorun» niteliği kazandırma yolunda çaba harcayan düşmanlar, bütün bu sistemde Komünist Partisinin yerini araştırırken, bir partinin diktatörlüğü sonucunda yönetimin yozlaştığını gerekçe göstererek, Komünist Partisinin yönetici rolünü üstlenmesinin gerekli olmadığını öne sürmekle proletarya diktatörlüğünün nüvesine darbe indirmeye gayret ediyorlar. Bu tür iddialarla güdülen kötü niyetli amaç politik sistemi yönetim kurmayından yoksun bırakmaktır. Bilindiği üzere Paris Komünü'nün zayıf yönlerinden biri, birlik ve beraberlik halinde bulunan bir parti yönetiminden yoksun oluşuydu. Sovyetler Birliği, ancak Sovyetler Birliği Komünist Partisinin şahsında devrimci kuramla silâhlı, sağlam bir yöneticisi olduğundan ötürü 60 yıldır komünizm yolunda başarıdan başarıya ulaşıyor. Bütün bunlar, ayrıca bir sıra diğer ülkede, sosyalizm kuruluşundaki uygulama, Marks'la Engels'in, «Komünist Partisi «Manifestosu» adlı ilk parti programında yer alan fikirlerinin doğru oluşunu açıkça kanıtıyor. Marks'la Engels, bu program belgesinde işçi sınıfının verdiği mücadelenin başarısının, yeni toplumun kurulmasının, halkın, proletaryanın öteki yığınlarından farklı olarak, proletarya hareketinin koşul, gidiş ve genel sonuçlarını anlamakla üstünlük kazanan ve yönetici durumuna yükselen bir partisi bulunup bulunmadığına bağlı olduğu görüşünü ortaya attılar.

Proletarya diktatörlüğü, gelecekteki çalışmaların plânlı temeller üzerinde sürdürüleceği ilkesi göz önünde bulundurularak kurulur. Dolayısıyla bilimsel yönetim ve bilimsel öngörüşlülük gereklidir. Bundan dolayı ideolojik, politik ve kuramsal eylemle örgütlenme ve uygulama eylemi arasında birlik sağlama yeteneğine sahip ancak komünist partisi gibi bir parti yeni hayatın kurulmasının koşullarını inceleyip tahlil edebilir, genelleştirip öngörebilir, plânlar çizerek yönergeler hazırlayabilir. İşçi sınıfı, dolayısıyla onun diktatörlüğü ancak o zaman büyük tarihsel ödevini gerçekleştirmiş olabilir.

* * *

Proletarya diktatörlüğünün gelecek açısından ne gibi perspektifleri vardır? Proletarya diktatörlüğünden «vazgeçilmesi» yolundaki bazı çağrılarının nasıl yorumlanması gerekir?

Dünyanın belli bölgelerinde mücadele koşullarının birbirinden son derece farklı oluşu, ulusal ödevlerin özgüllüğü, sosyalizme giden en kestirme ve engelsiz yolu bulma çabaları ve belki de birleşen dünya gerçiklerine karşı mücadelenin genel koşullar «kuralından» sapılması, dünya devrim süreçlerinin gelişim yasalarına gereken önemin verilmesi ve bunların belli bir ülke veya bölgede bir yere kadar «değiştirilmesi» işçi sınıfı yönetiminin niteliği ve proletarya diktatörlüğü konusunda görüş ayrılıkları doğuran nedenlerdir. Bunun doğal bir uzantısı olarak sorunlarda, onların incelenmesi, esaslandırılması ve genelleştirilmesi biçimlerinde, bu arada görüşlerin ifade edilmesi ve fikirlerin formüle edilmesinde farklılık ortaya çıkıyor, hattâ bazı hallerde belli bir ülkede işçi sınıfının strateji ve taktiğinin hazırlanmasında yanlış hükümlere yer veriliyor.

Fakat buna karşın kesinlikle saptanmış, doğru, su götürmez ve genel yasallıklara dayanan ilkeler vardır.

Ekim Devriminden bu yana geçen 60 yıllık dönem, sosyalist ülkelerin gelişimlerdeki uygulama, somut biçim ve kurumların çok çeşitli olmasının yanısıra devlet yönetiminin proletarya niteliğinin birlik ve evrenselliğine ilişkin Lenin fikrini su götürmez biçimde kanıtladı.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Sovyetler Birliğinin gelişkin sosyalizm evresine girmesiyle proletarya diktatörlüğünün, bütün halkın politik örgütüne dönüştüğü yolundaki fikri ileri sürmekle yerden göğe kadar haklıdır. Dolayısıyla sosyalist devlet yönetiminin her biçimi sosyalist toplumun gelişim evrelerine göre değişir: Geçiş döneminde yönetim, devrilen sömürücü sınıflara karşı uyguladığı zorlama ve baskı yöntemleriyle dikkati çeker; gelişkin sosyalist toplumun kurulması döneminde proletarya diktatörlüğü, artık, bütün halkın politik örgütüne dönüşmeğe başlar; ve nihayet gelişkin sosyalizm evresinde bu dönüşüm artık tamamlanmıştır.

Sosyalist niteliğini koruyan genel halk. politik örgütü, yeni toplumun kurulmasında işçi sınıfıyla bütün emekçilerin elinde daha güçlü bir araç oluyor. Komünizm düşmanları, bu durum karşısında daha büyük endişeye düşerek «entegre» ve «çoğulculuk», gibi çağdışı, soyut ve sınıfüstü «demokrasi» fikirlerini kabul ettirmeğe çalışıyorlar.

Sosyalizm koşullarında devlet yönetiminin politik biçimlerinin oluşturulması ve incelenmesinde belli bir ülkede politik örgüt biçiminin özgüllüğünün önemi ne unutulmalı, ne küçümsenmeli ve ne de abartılmalıdır, umumiyetle sosyalist cumhuriyetin genel özellikleri gözden uzak tutulmamalıdır. Şu veya bu yöndeki aşırılık devletin kurulmasında tehli-

keli sapmalara neden olabilir. Her biçim ve özgünlüğü somut koşullar gerektirir ve bunlar çağa uygun olmalıdır. Sosyalizmin kuruluşu sürecinde, zamanın geçmesiyle, koşullar özdeşleşecek, biçimler arasında yakınlık sağlanacaktır. Gelişkin sosyalist toplum kurma evresinde bulunan Avrupa sosyalist ülkelerinin çoğunluğu, proletarya diktatörlüğünün giderek genel halk yönetimine dönüştüğü şu sırada, bu diktatörlüğün niteliklerinin uyumlaştırılıp değiştirilmesi sorununa büyük önem veriyorlar.

Günümüzde, devrim, sosyalist olmayan ülkelerin kapılarını da çalarken, ona, özüne, biçimlerine ve devrimle işbaşına getirilecek politik iktidarın yönetimine yaklaşım sorunu bütün ilerici insanları, özellikle komünistleri derinden derine ilgilendiriyor.

Bundan dolayı sanayileşmiş kapitalist ülkeler komünist partileri, yarınki sosyalist dönüşüme götüren yol, biçim, tempo ve yaklaşım sorunlarının, ülkelerinde sosyalist politik örgütler kurulması sorunlarının incelenip çözüme bağlanmasına büyük özen gösteriyorlar.

Devrim mücadelesinin, zamanla hangi biçimlerden yararlanılması gerekeceğini göstereceği doğrudur, fakat bu biçimlerin kendiliğinden ortaya çıkmasını beklemek yanılıdır. Komünist partilerin üstlendiği görev, deneyimlerini, ülkenin işçi sınıfı ve emekçilerin mücadelesinin deneyimlerini genelleştirmelerini, bunları, öteki ülkelerin deneyimleriyle karşılaştırmalarını, mücadele koşullarını, devlet ve sosyalizm; kurma biçimlerini araştırma, bulma, sürdürme ve plânlamalarını gerektiriyor. Doğallıkla bu biçimler sosyalist devrimin genel yasallıklarının, sosyalist cumhuriyet, proletarya demokrasisi ve diktatörlüğünün genel belirtilerinin şu veya bu şekilde somut bir uygulaması olmalıdır. 1917 Ekim Devrimi deneyimi çok önemli bir ibret dersi veriyor. Lenin, bu konuda şunları yazdı: «Eğer devrimci sınıfların halk yaratıcılığı Sovyetleri (Şuraları) kurmasaydı, Rusya'da proletarya devrimi boşuna bir uğraş olacaktı, çünkü proletarya eski cihazla, kuşkusuz, yönetimi elde tutamazdı, acele yeni bir cihazın kurulması da olanaksızdı.»

Bundan dolayı derin yapısal köklü reformlarla yepyeni bir demokrasi sağlanması, seçim zaferiyle tekelcilik aleyhtarı, genel demokratik ve benzer bir yönetimin kurulmasına ilişkin fikir, sanayileşmiş kapitalist ülkeler komünist partilerinin kuramsal ve ideolojik çalışmalarının verimli bir vargısıdır. Sosyalizme yaklaşma koşullarında bütün sol güçlerin geniş demokratik blok ve birliklerinin oluşturulması, devlet ve toplumun politik yönetiminin çok partili sistemlere göre gerçekleştirilmesi, geleneksel demokratik kuruluşlarla yeni halkçı yönetim biçimlerinin kaynaştırılmasına ilişkin görüşler büyük önem kazanıyor. Çünkü Marksist öğretiyeye göre, sınıfsal mücadelenin ilk hedefi politik yönetimi ele geçirmektir. Bu mücadelede, işbaşındaki sınıf politik egemenliğini savunuyor... Ezilen sınıf ise bu yönetimin önce bir bölümünü, daha son-

raları ise bütün yönetimi ele almak için savaşıyor... «(Fridrih Engels). Başka bir sözle; sosyalizmden kapitalizme geçiş ve atılım yapılması sorununa, tekelci burjuvazi ile ulus arasındaki çelişkilerin giderilmesi mücadelesinde «eski hükümet yönetiminin sırf baskı organlarını kesip reddetmek» (Marks) ve demokrasiyi «niceliği yepyeni bir nitelik kazanıncaya», sosyalist demokrasiye dönüşüncüye kadar genişletmekle (Lenin), diyalektik yasalardan ne zaman ve nasıl yararlanılması gerektiği sorununa çözüm aranıyor.

Bazı ülkelerde «proletarya diktatörlüğü» terimi yerine işçi sınıfının «egemenliği», «hegemonyası» ve «politik yönetimi» gibi tanımlamalar kullanmakla yeni yönetimin Marksist içeriği ve özü değiştirilmiyor. Bu, Uluslararası Komünist ve İşçi Partileri Toplantısının belgelerinden de anlaşılıyor. Söz konusu belgelerde, belli bir ülkede var olan koşullara uygun biçimde proletarya diktatörlüğü kurulması, sosyalist devrimin ve sosyalizm kurulmasının genel yasallıklarından biri olarak niteleniyor.

Sosyalist demokrasi ve proletarya diktatörlüğü fikirleri, gelişmekte olan ülkelerde, henüz doğrudan doğruya uygulama koşulları olmadığı için, epey özgün biçimde yorumlanıyor. Ulusal kurtuluş devrimleriyle kurulan bağımsız ulusal devletler, sosyalist demokrasi ve proletarya diktatörlüğüne geçiş koşullarını ve geçişi sağlamak amacıyla kendilerine özgü ulusal biçimlerden yararlanarak, geçici politik sistemler kurabilir ve bunları kabullenebilirler. Kapitalist olmayan (sosyalizme yönelimli) gelişim yoluna ilişkin Marksist sav, bu tür geçici devlet ve politik kuruluş biçimlerinin önem ve olasılığını tanıma ilkesine dayanıyor.

Genellikle yeni proletarya diktatörlüğü biçimleri olacak mıdır?. Evet, bu, önlenmesi olanaksız bir gelişimdir. Çağdaş uluslararası durumda çeşitli ülkelerin iç koşulları arasında önemli farklar varken, yönetimdeki işçi sınıfının politik örgütünün içerik kazanması, biçime de belirli nüanslar vermesin olamaz. İşçi sınıfının anılan politik örgütleri, derin özü ve zengin içeriği bakımından ve yönetici organizasyon olmalarından dolayı birer proletarya diktatörlüğüdürler ve işte bunun için, biçimlerinin de Paris Komünü, Sovyet yönetimi ve halk demokrasisinin çeşitli politik kurumlaşmalarıyla ortak yanları bulunmaktadır. Her halk hareketi, yeni biçimler bulup eskilerini reddederek veya değiştirerek, eski ve yeni biçimlerin yeni düzenlemelerini hazırlayarak, son derece çeşitli şekiller aldığından dolayı proletarya diktatörlüğü biçimlerinin, toplumsal ilişkileri yeni temeller üzerine oturtma tempolarının ve demokrasi biçimlerinin çeşitlilik göstergesi normal bir durum olarak kabul edilir. Bundan dolayı biz, işçi sınıfının politik yönetiminin adı ve biçimleri konusunda tartışmaya girişmiyoruz. Fakat biz, proletaryanın politik yönetiminin içeriğini, «Şu veya bu biçimde», önemli yönlerinden yoksun

bırakmak ve özünü oluşturan sosyalist yönetim biçimine saldırmak isteyen burjuva ideologlarıyla, «dar görüşlü sosyal demokratlar» ve yalancı Marksistlerle asla bağdaşamayız.

Tabii ki büyük öğretimizin en başarılı savunusu onu durmadan geliştirmekle olmuştur, olacaktır. Öte yandan komünist hareket, son 20-30 yıl içinde yeni toplum düzeni kurulmasında olduğu gibi, eski topluma karşı devrimci mücadelede de büyük deneyler edindi. Ayrıca yaşam da, sosyal, ekonomik ve politik süreçlerin gelişiminde yenilikler sunmaya devam ediyor. Aynı ayrı ülkelerde, bir bütün olarak evrensel gelişimde devrimci mücadelenin objektif koşulları olduğu gibi, subjektif koşulları da giderek daha büyük dinamizm kazanıyor. Bütün bunlar köklü analiz ve genellemeler yapılmasını, bilimsel temele dayanan sonuçlar çıkarılmasını gerektiriyor. Devrimci öğretinin, bu arada işçi sınıfının yönetimine ve onun biçimlerine ilişkin öğretinin geliştirilip zenginleştirilmesi «bütün dünya ülkelerinin devrimci pratiğinin ve devrimci düşüncesinin toplamı» temeli üzerinde, bütün komünist partilerin ortak çabaları sayesinde olabilir, olmaktadır. Elbette bu hususta ana rol ilk işçi-köylü iktidarını gerçekleştiren devrimci partinin deneyimine düşüyor. Marks'ın da belirttiği gibi «en gelişmiş sosyal biçimin anatomisi» (bugün Sovyetler Birliği) daha az gelişmiş biçimlerin yarınlığını belirliyor.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi sayesinde gerçekleştirilen proletarya diktatörlüğü, işte bundan dolayı toplumsal yaşamın bütün alanlarında köklü dönüşümler sağladı, dünya halkları ve devletlerin yazgısına, insanoğlunun bütün politik tarihinde eşi olmayan kayda değer bir etkide bulundu, bulunuyor.

Günümüzde, büyük Sovyet ülkesinin yeni Anayasasında, Sovyet yönetiminin eyleminin isabetli ve eksiksiz bilimsel tahlilini, Sovyet politik sisteminin derin özlülüğünün tanımlamasını, öz ve biçiminin dinamizmini, proletarya diktatörlüğünün genel halk politik örgütüne, oradan da komünist toplumsal öz yönetim biçimine dönüşümünü görüyoruz. Her şeyden önce onun şimdiki durumunda, gelişkin sosyalizmin ifadesini görüyoruz.

Büyük uluslararası öneme sahip derin anlamlı Sovyet Anayasasında, bütün halklar, yarınlara ışık tutan bir meşale görüyor. Çünkü o, yarınlara bir yönelim olmaktan başka, Sovyet halkının 60 yıl kadar kısa bir süre içinde kaydettiği büyük başarıların da bir eseridir.

Ekim Devrimi, her şeyden önce verdiği örnekle büyüktür. Dünya proletarya devriminin başlangıcı olarak, emekçi kitlelere çok yanlı örnekleriyle daha güçlü etkide bulunmağa devam ediyor. Bu önemli yönlerden biri de (inandırıcı gücü iyice kanıtlanmıştır) işçi sınıfı diktatörlüğünün kurulmasının ve proletarya demokrasisinin kazanılmasının, sosyalist devrimin temel yasallığı olduğu görüşüdür.

Karaib Bölgesi ve Latinamerika Ülkeleri Komünist Partileri Konferansı Deklarasyonu

Latinamerika ve Karaib bölgesi komünist partilerinin 1975 yılında Havana'da düzenledikleri Konferans ve sonuçları Türkiye'ye gerektiği ölçüde yansımada. Bugün pekçoğu faşist diktatörlükler altında yaşayan kıta ülkeleri emperyalizme ve faşizme karşı verdikleri yoğun mücadeleyle önemli başarı ve deneyler elde ediyorlar. Dünya devrimci güçlerinin önemli bir parçasını oluşturan Latinamerika halklarının mücadelesi ülkemiz ilerici ve devrimci güçleri açısından ilgiyle ve sempatiyle izlenmektedir. Ancak, Kıta ülkeleri komünist partilerinin strateji ve taktikleri, mücadele deneyimleri çizdikleri perspektifler gerektiği ölçüde kavranmadığı sürece, çarpıtma ve tahrifatlara malzeme teşkil ettiği kadar, maceracı eğilim ve tutumların istismarına da açık olmaktadır. Latinamerika halklarının devrimci mücadelesi, dünya devrimci sürecinin bir parçası olarak kavranabildiği zaman bu mücadeleyi doğru değerlendirmek ve ondan yararlı dersler çıkarmak mümkün olabilir. Bu ise ancak, ülke partilerinin görüşlerini ve programlarını öğrenmekle mümkündür. Yayınladığımız bu çeviri, kıta partilerinin 1975 yılında düzenledikleri Konferansın sonunda yayınlanmış Ortak Deklarasyon'dur ve bu partilerin sadece kendi ülkelerine bakışını değil, aynı zamanda dünyaya bakışlarını da içermektedir. Okurlarımıza bu görüşleri aktarmayı görev sayıyoruz.

İLKE

—EMPERYALİZME KARŞI, ULUSAL BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ,
HALKIN REFAHI, BARIŞ VE SOSYALİZM İÇİN MÜCADELEDE
LATİNAMERİKA—

Havana Haziran 1975

TÜSTAV

İspanya'nın sömürge egemenliğinin çöküşü anlamına gelen Aya-
cucho meydan savaşından birbuçuk asır sonra, bağımsızlık mücadelesi
kahramanlarının başlattığı, kıtamızın gerçek ve tam bağımsızlığı mü-
cadelesi henüz sonuçlanmış değil.

Eski avrupalı iktidarların ekonomi ve ticaret alanındaki etkinliği, emperyalizmin güçlü saldırıları sonucu, geçtiğimiz yüzyılın sonundan itibaren hızlı bir tempoda çözülmeye başladı. İngiltere, Almanya ve Fransa mali oligarşisine bağlanan Latinamerika ülkelerinin zayıf ekonomisi, daha sonra Kuzey Amerika emperyalizminin egemenliği altına girdi. Birkaç bölge ise bugüne değin koloni durumunu sürdürüyor.

Emperyalizm Latinamerika ülkelerinin ekonomilerinin bağımsız gelişimini kesintiye uğrattı. Onlarca yıldan beri zaten Asya Afrika'nın bağımlılık ilişkileri altında gelişen ekonomisi üzerinde de aynı etkinliği sürdürüyordu.

Emperyalizmin —her şeyden önce Kuzey Amerika'nın— Latinamerika ekonomik, sosyal ve politik yaşamına müdahalesi güçlendi ve sömürü yeni bir karaktere büründü. Bu durumda Latinamerika yeni efendilerinin eline düştü, tam bağımsızlığına kavuşmaksızın ve tüm olanaklarını geliştirmeksizin Latinamerika ülkelerinin devlet egemenliği, emperyalist zorlamalarla oluşturuldu. Ve bu yeni bağımlılık ilişkisi, onun için yeni ve dramatik olan bir zaman kesitinin başlangıcı anlamına geldi. Az veya çok, hakim ekonomik sistemin kapitalizm olmasına rağmen, birçok Latinamerika ülkesi kapitalizmin orta gelişkinlik aşamasına ulaşmasına rağmen (bununla birlikte bunlardan birkaçı tekelci kapitalizmin karakteristik özelliklerini gösterir) ekonomik bağlılık ilişkileri, bir yandan eski ekonomik yapıları korurken diğer yandan kapitalizmin gelişmesi sürecine damgasını vurdu.

Latinamerika'nın büyük bir bölümü yoksulluk tablosuyla karakterize edilir. Gericilik, cehalet, kötü sağlık şartları, yoksuzluk, ulusal egemenlik üzerindeki keyfi baskılar... Fakat o ülke halklarının çoğunluğu —ki bunlar ekonomik olarak daha ileri bir gelişmişlik düzeyindedirler— bu olgular altında ezilirler.

320 milyon insanın üzerinde yaşadığı ve muazzam tabii servetleri bulunan Latinamerika, yerkürenin en hızlı gelişen bölgesi olabilirdi. Gerçekte 100 milyondan fazla Latinamerikalı beslenemiyor, 15 milyonu çocuk, 36 milyon insan ise tehlikeli düzeyde açlık durumunda bulunuyor. Latinamerika halkının beşte birinden fazlası, ortalama kalori ve protein kullanımının, gerekli minimumun altına düştüğü ülkelerde yaşıyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde her 1000 çocuktan sadece 20'si ilk yaşlarda öldüğü halde bu sayı Haiti'de 230, Brezilya'nın bazı bölgelerinde 180 ve Latinamerika'nın en büyük endüstri merkezi olan Sao Paula'da 90'dır. Şili'de doğan her 1000 çocuktan 79'u ölmüştür ve bu sayı şimdi daha da yükseliyor. Sütçocuklarının ölümüne ilişkin ortalama indeks Latinamerika için 66'dır ve bu sayıya, binde 30'un altında olan Küba eklenmemiştir.

Birkaç ülkede saptanmış olan cehalet oranı ortalama yüzde 27'dir. Ancak gerçek sayılar daha da yüksektir. Özellikle ayrıntılı bilgi alınmayan yerlerde bugün en azından 12 milyon okul çağındaki öğrencinin okula kaydolmak için hiç bir olanağının bulunmadığı hesaplandı. İlkokul mezunlarının sadece üçte biri ortaokul öğrenimine devam ediyor ve 20-24 yaşlarındakilerin sadece yüzde 9'dan daha azı yüksek okula gidiyor. Birçok yüksek okul mezunu, iş bulamadığından veya düşük ücretlerden dolayı metropollerde çalışmaya meylediyor ve yetenek hırsızlığı anlamında ABD'ye gidiyor.

Tam veya yarı işsizlik en önemli sosyal felâketlerden birini oluşturuyor: bu, resmî kaynaklara göre aktif halk potansiyelinin yüzde 10-25'ini bulmaktadır. Bu sayıya, üretken faaliyette bulunabilecek ve ekonominin gereksinme duyduğu milyon düzine kadın dahil değildir. Yoksul tarım ekonomisini yürüten ve gerçekten işsiz olan birkaç milyon Latin Amerikalının varlığı da dikkate alınmamıştır.

Latinamerika, özellikle tarım ürünleri ve mineral hammadde üreten bir bölge olmaya devam ediyor. 20 yıl zarfında (1970'e kadar) gayri safi milli hasıla içindeki endüstri payı yüzde 18.7'den sadece yüzde 25.2'ye ulaşabildi. Bunun yanında bu sayılar, Arjantin, Breziya, Mexika gibi ülkelerde endüstri üretimi ortalama indexin üstünde bir seviyede olduğu için (kıta ölçüsünde) birçok ülkede gerçek durumu yansıtmaz. Çoğunlukla endüstriyel teknik gerilik, aşağı üretim seviyesi, düşük iş verimliliği ve kaynakların irrasyonel kullanımı karakteristiktir. Birkaç ülkede, özellikle Karaib bölgesinin de içinde bulunduğu merkezi ortak pazarda, mevcut endüstri birimlerinin büyük bir bölümü, üretilmiş malların ihracı için gerekli son işlemler üzerinde merkezileşen emperyalist monopol şubelerinin elinde bulunmaktadır.

Pek çok fabrikanın kuruluşunun tek bir amacı vardır; daha ucuz işgücünden yararlanmak ve üretilen malları ABD'ye aktarmak. Bu olgu, Latinamerika ülkelerinin ekonomik deformasyonunu ve bağımlılığını güçlendirmektedir. Modern sınaî ve ticarî kuruluşların, ekonominin birkaç dalında yoğunlaşması süreci, Latinamerika ekonomisine modern sömürü ilişkilerinin girişi olarak yeni bir sömürü yöntemi yarattı. Böylece, yeraltı servetlerimize elkonuldu, Birleşik Devletler tekelci kapitalizmine bağımlılığımız pekiştirildi.

Latinamerika köylerinin sosyo-ekonomik yapısı, gelişmenin zıtlıklarla dolu içeriğini ve eşitsiz tabiatını karakterize eder. Bir yerde tarımsal üretim, ihracaat amacıyla ve yüksek düzeye ulaşırken öte yandan toprak sömürüsünün en gerici biçimleri varlıklarını sürdürür. Ve bu yüzden kitada milyonlarca insan yokluk ve sömürü altında ezilir. Bunun başlıca nedeni ise toprak sahipliğinin yerli ve yabancı tekel gruplarının elinde olmasıdır. Bir başka neden de, üretimin verimsiz ve pazar

ilişkilerinin zayıf olduğu «küçük arazi sahipliği»nin yaygın olmasıdır. Toprak sahipliği sistemi, bağımsızlık mücadelesinin son yıllarında ortaya çıkan birkaç istisna dışında, eşitsizliği bağrında taşımaktadır. Toprak sahiplerinin yüzde 8'inden daha azı, tarıma elverişli alanların %'85'ini elinde bulundurmaktadırlar.

Rastlantı gelirlerle geçinmeye veya şehirlere göçmeye zorlanan milyonlarca topraksız köylünün varlığı, köy halkının geniş kitlelerinin durumunu hâlâ kötüleştirmeye devam etmektedir. Tekellerin ekonomik saldırıları tarım krizini derinleştiriyor. Krizin gerçek sebebi «aşırı nüfus artışı» değil temel yiyecek maddelerinin yokluğudur.

Latinamerika ülkelerinde yerli halkın durumu daha da kötüdür. Değişik etnik ve dil gruplarından olan 30 milyondan fazla Latinamerikalı sadece sömürülmekle kalmıyor, güçlü bir asimilasyon politikasının sonuçlarını etinde ve kemiğinde duyuyor, emperyalizmin ve oligarşinin ulusal baskısı altında eziliyor. Sömürgecilerin ve onların izleyicilerinin yerli halkı sistemli olarak yoketmek istedikleri ve bu halkın da, kültürünü, özgürlüğünü korumak için kahramanca savaştığı biliniyor. Ve bu mücadele bugün halkımızın ortak mücadelesinin bir parçasını oluşturmaktadır. Brezilya, Paraguay ve diğer ülkelerin yerlilerine karşı toplu katliamlar uygulanıyor.

Emperyalizmin ideologları ve yerli dalkavukları, Latinamerika'nın gelişmesi için gerekli araçları ve olanakların dış ülkelerin özel sermayelerinden sağlanabileceğini savunmaktadırlar. Geçmiş ve yakın tarihimizin deneyimleri, yabancı sermaye yatırımlarının sadece, Kuzey Amerika'nın ülkemizi yağmalamasına hizmet ettiğini gösteriyor.

Yeraltı gazları endüstrisinde yatırımdan sağlanan yıllık kâr oranı % 20-30 civarındadır. Maden ocaklarında ve diğer endüstri dallarındaki kâr oranları bundan daha az değildir. Kuzey Amerika emperyalistlerinin Latinamerika'daki sermaye yatırımlarının ilk yıllarda hesaplanan bir kâr oranı bulunmasına rağmen daha sonraları bu yatırımların tüm çabaları, ek masraf yapmaksızın, dizginsiz ve kolay zenginleşme üzerine yoğunlaştı. Bu azamî sömürü her şeyden önce, para, sermaye hareketine dayalı yatırımlarda görülür. 1950'de yabancı sermaye gruplarının toplam kârı 700 milyon dolardı. Bu miktar (faizler dahil) 1974 yılında 9.2 milyar doları bulmuştu. 1960-1969 yıllarında ABD tekel gruplarının Latinamerika'dan elde ettikleri kâr miktarı 6.745 milyar doları aşmış bulunuyordu.

Emperyalizmin kıtamıza saldırısının başlangıç periyodunda sömürü, maden ocakları, tarım, şeker kamışı ve muz üretimi, soğuk hava tesisi satı mezbağa ve taşımacılıkta olduğu gibi, özel makinalaştırma istemeyen dallardaki sermaye yatırımlarının tipik biçimlerini ihtiva ediyordu. Daha sonra emperyalistler elektrik, telefon şebekesi gibi endüstri

üretimini kontrol eden verimli yatırımlara yönelerek iç ve dış ticaret alanında anahtar konumlara yerleştiler. Böylece tekellerin kontrolüne geçen teknolojik üretim ve hammadde kaynakları üzerinde mültinasyonal toplumun yerel oligarşisinin azametli gruplarıyla oluşturulan birlikler, kıtanın giderek artan bağımlılık ilişkilerini yaratıyor.

Dünyayı derinliğine etkileyen ve kıtamız halklarının mücadelesini de belirleyen değişiklikler karşısında emperyalistler zora dayalı ilişkileri yeni ve modern saldırı ve egemenlik biçimleri vasıtasıyla gizliyorlar. Ortak işletmelerin kuruluşunda etkin ve belirleyici olan emperyalistlerle yerli kapitalistlerin birleşmesi, bütünüyle emperyalist ilişkileri bağrında taşımaktadır. Bu durum, millileştirme eğilimlerini karşılamaya izin veriyor, tekellere, özellikle Kuzey Amerikalılara, yerel servetlerin kabaca sömürsü ve ulusal ekonominin denetimi yerine kıta ülkelerinin yasal mevzuatını suistimal ederek modern biçimlerle bu işletmeleri ortak sermayeye tabi kılma ve böylece kârlarını büyütme olanağı sağlıyor. Onlara imtiyazlar yoluyla ve başka araçlarla «kralcı» fiatlar dayatmak, teçhizat ve hammadde fiyatlarını yüksek tutmak, işletme girdilerinin fiyat organizasyonunu elde bulundurmak ve böyle biçimli ulusal işletmeleri de kontrol ve denetim altında tutmak olanağına veriyor.

Emperyalizm nisbi kredi sisteminden de yararlanıyor. Onlar bu kredileri, düzenli bir fiat yükseltmesiyle elde ettiği gelirlerden finanse ediyorlar. Uluslararası Amerikan Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, herşeyden önce özellikle devlet sektöründeki işletmeler gibi (Elektrik şebekesi, telefon sistemi, demiryolları, su şebekesi v.b.) kurumların mali organizasyonlarını elde bulundurmayı, kredi karşılığı şartlar olarak ileri sürüyorlar.

Bütün bunlar, dışa borçlanmayı artırıyor, enflasyon ve pahalılığı zorluyor ve yeni vergi girişimlerini zorunlu kılıyor. Kısacası bütün bunlar gerçek ücretlerin düşmesi anlamına geliyor. Sonuçta bu durum, işletmelerin ulusal niteliğini bozuyor ve bağımsızlığı zedeliyor.

Buna, Meksika ve Arjantini örnek vermek mümkündür. Brezilya ise emperyalizmin yeni egemenlik biçimlerini sunmakta şüphesiz ki, tipik özellikler gösterir. «Brezilya Mucizesi»nin maskesi daha şimdiden düşmüş bulunmaktadır ve hatta çökmektedir. Bu durum, emperyalizmin asli sözcüleri tarafından bile itiraf edilmektedir. Son yıllarda Brezilya'nın ekonomik gelişmesi onun savunucularının göstermek istediklerinden farklı bir karakter gösteriyor. Öncelikle bu duruma nasıl gelindiği hatırlanmalıdır.

1964 yılında sağ güçlerin gerçekleştirmiş bulunduğu hükümet darbesinden sonra başlayan faşistleştirme olayı «ekonomik mucize» için gerekli olan politik şartları yarattı. Sendikal işçi hareketinin, genel olarak demokratik ve anti-emperyalist güçlerin gaddarca bastırılması, sa-

dece Brezilya rejiminin son derece gerici yüzünü açığa vurmakla kalmadı, aynı zamanda ülkeyi USA (Birleşik devletler) emperyalizmine daha çok bağımlı kılan ve ekonomik gelişmeyi körelten biçimleri zorlamak için etkin bir politik araç olarak da kullanıldı.

Bu ekonomik gelişim aslında, ücretlerin düşürülmesi sayesinde (1973'e kadar) Yılda ortalama olarak yüzde 20 dolaylarında gerçekleşen enflasyon hızının korunmasıyla, yabancı sermaye yatırımlarının yaygın bir akışına muhtaç mültinasyonal bir toplumun yaratılması sayesinde, ekonomide tekelci sektörü güçlendirmeye yönelik devletleştirme ölçülerinin gerçekleştirilmesiyle, toprak mülkiyeti sistemini parçalayıp, tabii servetlerin, dev tarımsal sahaların büyük emperyalist ticarî ve sınaî teşebbüslere teslim edilmesiyle, içpazarın zararına olarak ihracatın uyardırılmasıyla, sermayenin güçlü akümülasyonu ve yatırımların geliştirilmesi amacına yönelik olan organizasyon için gerekli minimum düzeye ulaştı.

Uydırma «mucize»nin gölgesinde Brezilya oligarşisi ve militarizmi, Amerikalı emperyalistlerle uzlaşarak ve özellikle komşusu olan Paraguay, Bolivya, Uruguay, Şili ile anlaşarak, ekspansiyon (yayılmacı) politikası yürütmekle bölgenin tüm halklarının güvenliğini tehdit ediyor ve Brezilya Güney Amerika'da emperyalizmin yığınak bölgesi haline geliyor.

«Brezilya mucizesi» olayı, halk kitlelerinin yararına olmayan, aksine ulusal egemenliği tehlikeye sokan, tahammül edilmez bir sosyal çöküntünün pahasına elde edilmiş bir **ekonomik gelişmeyi** belgeliyor. Bundan anlaşılın, «Brezilya Mucizesi»nin, emperyalist propogandanın iddialarının aksine, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesi yürüten Latin Amerika halkı için bir alternatif sunmadığıdır.

Latinamerika'nın durumu başka yolları zorunlu kılıyor.

II

Latinamerika halkının, ülkesinin hazineleri üzerindeki, Amerikan emperyalizminin artan gaspına, emperyalizmin ve oligarşinin zalim sömürsününe karşı mücadelesi hiç bir zaman bitmedi. Kapitalizmin 1929 yılındaki ekonomik çöküntüsünün genel krizi esnasında Latinamerika'da ortaya çıkan bünyevi krizler, Latinamerika ülkeleriyle emperyalizmin çıkarları arasındaki uzlaşmaz çelişkinin varlığını açığa çıkardı. 19. yüzyıl sosyalist akımlarının ve giderek Ekim Devrimi'nin etkisiyle, işçi sınıfı bilincinin gelişmesi ve Latinamerika komünist partilerinin çoğunun oluşması yine bu döneme rastlıyordu.

Emperyalizme karşı verilen halk hareketini, işçi, köylü ve öğrencilerin sosyo-ekonomik yapıyı değiştirmek için verdikleri mücadeleyi, geniş yığınlar onaylıyor. Luis Carlos Prestes'in yenilmez kollarının yürüyü-

şü San Salvador Komünist Partisi önderliğinde işçi ve çiftçilerin 1932 ayaklanması, 1933'de Küba'da, Gerardo Mochodo'nun despot rejiminin başarılı genel işçi grevleriyle devrilmesi, İspanya halkının faşist saldırılarına karşı verdiği mücadeleyle sıkı bağlantıları olan hareketler, Augusto Cesar Sandino önderliğindeki yığıtlıklar gibi büyük önemi olan olaylar bunu gösteriyor. Lazaro Cardonos başkanlığında Meksika'da yürütülen ve tabii gaz endüstrisinin ulusallaştırılmasıyla tamamlanan reformlar, Şili'de Petro Aquirre Cerda'nın halk cephesi yönetimi, yığınların güç ve deneylerinin olgun bir düzeye ulaştığını gösteriyor.

Faşist köleliğe karşı halkların savaşı olan ikinci dünya savaşının başlaması ve gelişmesi, Latinamerika'nın durumunu değiştirdi. Dünya halkları, emperyalizmin gerici çıkarlarını koruyan, halkların boyunduruk altına alınıp dünya egemenliğinin elde edilmesine yönelik faşist despotluğun şımarık böbürlenmesi karşısında saflarını sıkılaştırdı. Esas yükünü, ilk sosyalist ülkenin çektiği savaşta, Sovyetler Birliği'nin birleştiriciliğinde ve büyük emperyalist ülkelerin de katıldığı anti-Hitlerci ittifak oluştu.

Hem savaş öncesi dönemde ve hem de savaş sırasında Latinamerika komünist partileri, anti-faşist ve anti-emperyalist ulusal cephelerin, başarılı-başarısız bütün kuruluş denemelerine katıldılar. Komünist partilerinin bu birlik anlayışında Komünist Enternasyonal'in VII. Dünya kongresi kararlarının önemli bir rolü vardı. Sovyetler Birliği'nin belirleyici payının bulunduğu, halkların büyük zaferinin altından ve savaş sonrasında, Latinamerika ülkelerinde gelişen işçi hareketleri ve komünist partileri, önemli reform ve köklü değişiklik taleplerini gündeme getirdiler. Aynı dönemlerde Kuzey Amerika emperyalizmi kurnaz yöntemler kullanıyor, karşıtlarını sıkıştırmak ve Latinamerika'nın güney bölgesine daha kalıcı olarak yerleşebilmek için savaş ilişkilerinden yararlanıyordu. 1947 yılında «Panamerikanizm» ideolojisinin perdesi altında, politik ve askerî egemenliğini kuvvetlendirmeye yönelik «Riode Janeiro Antlaşması»nı dikte ettirdi. İthalatın kısılması politikasından nisbi endüstrileşmeye varmayı amaçlayan yerli burjuvazi, bunun ardından nisbi bir gelişme gösterdiyse de Latinamerika ülkeleri ve halklarıyla emperyalist tekeliler arasındaki çıkar çatışmalarının keskinleşmesini önlemeyi başaramadılar.

Savaşın bitiminden sonra Amerikan Emperyalizmi egemenliğini daha kaba yöntemlerle gerçekleştirmeye başladı. Atom bombası ve ekonomik gücü aracılığıyla dünya egemenliğini sağlamaya çalıştı. Latinamerika kıtasından başka tüm dünya halkları üzerinde emperyalist ilişkilerini kurmaya yöneldi ve 1947 yılında da soğuk savaşı başlattı.

Bu politika «Marschall-Planı» ve özellikle de «Truman - Doktrini» olarak ifade edilir. Bu politika kıtada komünizme karşı mücadele bahanesiyle sadece komünist partilerine karşı değil, aynı zamanda emper-

yalist egemenliğe karşı olan tüm ilerleme ve demokrasi güçlerine karşı bir misilleme saldırı anlamına geliyordu.

Birleşik devletler, kıtanın savunması bahanesiyle İkinci Dünya Savaşı sırasında kendi stratejik konsepsyonuna tabi kıldığı tüm Latinamerika savaş güçleri üzerindeki etkisini gittikçe pekiştirmektedir. Soğuk savaşın tüm periyodik gelişmesinde bu kontrolünü ilkel taktiklerle haklı göstermeyi başardı. İlerleyen anti-faşist güçlere karşı mücadele, komünist tehlikeye karşı mücadele olarak gösteriliyordu. Emperyalizm bu ilişkileri Kore'ye karşı Kolombiya ve Portariko askerlerinin muazzam miktarlarda kanlarının akıtılmasına kadar vardırdı. ABD aynı amacı Vietnam savaşında da güdüyordu, lakin halk mücadelesinin etkinliği bunun gerçekleşmesini engelledi.

O dönemin şartlarında ülkelerimizin halklarının protesto eylemleri ve mücadelesi yeni ve yüksek boyutlara ulaştı. 1950 yıllarının, devrimci patlamaların başlangıç yılı olması bunun kanıtıdır. 9 Nisan 1952'de Bolivya'da genel halk ayaklanması patlak verdi. Ayaklanmanın planlanan devrimci hedefleri, burjuvazinin bağımlı politikasının sonucu olarak gasbedilmesine rağmen genel oy hakkı kazanıldı, toprak reformu ve madenlerin devletleştirilmesi gerçekleştirildi. Guatemala'da Arbenz hükümetinin United Fruit Company'e karşı yönelttiği tarım reformu politikası, Latinamerikanın yurtsever halk güçlerinin kararlılığını, yabancı boyunduruğundan kurtulmak ve düşmanı altetmek için ulusal çıkarlarının bilincine vardığını gösterdi. Karayb bölgesindeki İngiliz sömürgelerinde demokrasi hareketi yeni bir hız kazandı. Bunun en büyük göstergesi ise Guayana ilerici Halk Partisinin 1953 Nisan seçimlerinde kazandığı kesin zaferdi. Bu parti tarafından kurulan hükümet 133 gün iktidarda kaldıktan sonra İngiliz emperyalistleri tarafından devrildi. 26 Temmuz 1953'de Fidel Castro Moncada-Kaserne savaşçılarından bir gurupla saldırıya geçti. Böylece Latinamerika tarihinde öne atılan ve 1 Ocak 1959'da biten devrimci davaya kazanılan partizan mücadele, Sierra-Meastra dağlarında başladı.

III

Küba Devrimi Latin-Amerika yaşamında tarihi bir ilerleme anlamına geliyordu. Moncada-Kaserne hücumuyla başlayan ve aralıksız 6 yıl süren mücadeleden sonra ihtilalci ordu Havana'ya girerken Kuzey Amerikan emperyalistleri bu hareketi Vaşington'un kontrolünde kolayca durdura-bileceklerini veya onun eninde sonunda sonuçsuz kalacağını umuyorlardı. Fidel Castro ve mücadele arkadaşları öncülüğünde, Amerikan tarihinin ilk özgür ülkesi, Batista üzerinde kesin zafer kazandı ve kıtanın ilk sosyalist ülkesini zafere götürdü.

Diktatörlük rejimine karşı silahlanmış olan bu hareket, ülke halkının ezici çoğunluğunu birleştirdi, yeni ve gerçek halk iktidarının yaratılmasına götürdü. Toprak reformu, devletleştirmeler, bağımsız dış politika gibi devrimci dönüşümleri gerçekleştirdi.

Emperyalistlerin tüm nefreti Küba'ya yöneldi. Ticarî abluka sayesinde ülkenin ekonomik yaşamını felç etmeye çalıştılar. Kübalı liderlere karşı suikastler, sabotajlar ve silahlı provokasyonlar düzenlediler. Bütün bu çabaların boşa çıkmasından sonra, CIA ve Pentagon tarafından hazırlanan ve yöneltilen büyük ölçekli bir silahlı maceraya giriştiler. Buna rağmen emperyalizm Playa Giron yakınında, Latinamerika'daki ilk askeri yenilgisini aldı.

Emperyalizmin Küba üzerine uyguladığı baskınlar ve sonunda direkt kendi güçleriyle ciddi bir saldırı planlaması 1962 Ekim'inin siyasi krizini doğurdu. Emperyalizm, gerçekleri çarpıtmasına ve provokatif tutumuna rağmen Küba'yı istila etmeyi başaramadı. Emperyalizmin, askeri güçlerini güneydoğu asyadaki mücadeleye bağlaması nedeniyle devrimin askeri güçlerini toparlaması mümkün oldu ve birleşik devletlerin direkt müdahalesi karşısında, çaresiz kalmaktan, milyonlarca evladını kaybetmekten, kurtuldu ve Küba halkının güvenliğini garanti altına aldı.

Küba Devrimi'nin, Latinamerika'nın geri alınamaz bir sosyal faktörü olmasında Küba halkının ve işçi sınıfının mücadelesi ve kahramanca direnişi, Fidel Castro'nun cesur, kararlı ve doğru önderliği, Latin-Amerika ve tüm dünya halklarının uluslararası dayanışması, silah ve malzeme yardımı, politik, teknik ve bilimsel yardımlar sunan sosyalist ülkeler ve özellikle Sovyetler Birliğinin engin desteği, önemli rol oynadı.

Küba Devrimi, sömürü egemenliğini sağlamlaştırmak için emperyalizm ve oligarşi tarafından kullanılan coğrafi nedencilik mitosunu parçaladı. Ancak bundan burjuvazi de kendi hesabına yararlanmaya çalıştı. Çünkü o, halkımızı reformlarla ödüllendirerek devrimci dönüşümlere olan özlemlerini sindirmeyi amaçlıyordu.

Emperyalist saldırı Küba Devrimi'nin derinleşmesini engelleyemedi. Devrim, gelişmesinin hızını daha da artırdı. Moncada davasının unutulmaz konuşmasında sunulan program, halkın ilerlemesi için ve vatanın bağımsızlığını amaçlayan zamanımızın tüm Latin-amerikalılarının, gerçek sosyal dönüşümlere hazır olduklarını kanıtladı. Fidel Castro'nun önderliğinde ve Marksizm-Leninizm düşüncesinin bayrağı altında savaşan Küba'daki güçlerin birliği, kendi devrimci deneyimleri temeli üzerinde ve Marksizm-düşüncesinin ışığı altında yürünerek gerçekleştirildi. Bu birlik, Latin-Amerikanın tüm devrimci hareketleri için bir örnektir.

Nisan 1961'de Fidel Castro, emperyalizmin silahlı saldırısına cevap olarak Küba halkını sosyalist devrimin savunulması için açık mücadeleye, «Ya Vatan ya Ölüm! Kazanacağız.» şiarı altında toplanmaya çağır-

dı. Kendisini Playa Girona mücadelesine adayın herkes, sosyalizmin şanlı bayrağı altında savaştı.

Kübanın nisbeten kısa bir devrede yeni sisteme geçişini uluslararası arenada ortaya çıkan uygun faktörlerin, tüm dünyada anti-emperyalist mücadelelerin ve sosyalizmin başarı kazanmasının, Küba halkının devrimci birliği ile oluşturduğu uyum sağladı. Bugün Playa Giron olayından 14 yıl sonra, Küba'nın ekonomik kazanımları ve göze batan demokratik yapısı, yokluk ve gericilik altındaki Latinamerika halklarının çoğunun mücadelesini derinden etkiliyor.

Küba halk eğitiminin programı, bugün sadece gelişmekte olan ülkelerin coşkusu değil, aksine, en ileri ülkelerin de deney konusudur. Okul çağındaki çocukların % 99,5'u ilkokula kayıtlıdır. Her yıl 150 bin çocuk ortaokula devam ediyor ki, bugün orta öğrenimdeki öğrencilerin toplam sayısı 500.000'i buluyor. Bu sayı, devrimci dönemin başlangıcından önce 80.000 kadardı. Küba halkının asıl gururu, 2.000.000 çocuğun öğrenim gördüğü yüzlerce ve mükemmel olan yatılı okullardır. Ortaokullarda, teknik meslek okullarında, politeknik ve yüksek teknik okullarda ve yüksek okullara hazırlık kurslarında üretimle öğrenim faaliyetinin bağlantılı sistemi, yetkin ve uzman insanlar yetiştirmeyi mümkün kılıyor. Küba gençliği, hem gelişmekte olan, ve hem de emperyalist ülkelerin gençliği için tam bir örnektir.

1973 de Küba teknik ortaokulları 12000 uzman insan mezun etti. Ülkenin yüksek okulları bugün 65.000 öğrenci barındırıyor ki bu rakam devrim önceki duruma göre üçbuçuk kat fazladır.

Amerikan emperyalizminin zoruyla 3000'den fazla tıp uzmanının Küba'yı terketmesine rağmen adadaki doktorların sayısı 10300'e ulaşmıştır. Bu inekse göre Küba, Latinamerika'nın en ileri üç ülkesi arasına girmektedir. Bugün Küba'da ölüm oranının, yıllık binde altı düzeyinde olması övülmeye değer bir olgudur. Ülkede sıtma salgını, çocuk felci ve malarya kalmamıştır.

Küba halkının sağlık düzeyinin yükselmesinde tüm halkın besin maddelerini yetirince sağlamanın da önemli rolü vardır. Yumurta akı (albümin) kullanımında Küba Latinamerika'da üçüncü sıraya ulaşmış bulunmaktadır. Besinlerin yumurta akı bakımından zenginleştirilmesinde Küba son 5 yılda, gelişmiş ülkelerin düzeyine erişti. Sosyalizmde gelirin eşit dağılımı, yiyecek maddelerinin tüm halka eşit dağılımına göre dir. (Bir kaç istisna dışında devrim, çocuklara, gençlere ve yaşlılara en büyük özeni gösteriyor.) Halkın kişi başına tüketim düzeyi Küba'da mutlak gerçek bir karakter taşıırken kapitalist ülkelerde bu indeksin arkasında büyük bir gelir eşitsizliği gizlidir. Hatta bu gelişmiş ülkelerde bugün işsiz sayısı 100 milyonu aşmıştır. Beden eğitimi, yüksek sağlık ko-

şulları ve halkın beslenmesine bağlı olarak Küba, sporun gelişmesinde Latinamerika'da ilk sırayı alıyor.

Küba devrimi muazzam bir maddî değişikliği de birlikte getirdi. 15 yılda jeneratör kullanımı hemen hemen 4 katına ulaştı. Çimento üç misli arttı. 1980 yılına kadar çimento üretimi, 1959 dakinin altı katına çıkmış olacak. Su depolarının istiap haddi devrim öncesinden hemen hemen 200 kere daha büyüktür. Otoyolu uzunluğu ikibuçuk misli büyütüldü. İnşaat endüstrisinde üretim 1970 yılında 339 milyon Küba pesosuna ulaştı. Hiç değişmeyen fiyatlara göre 1974'de 1.2. milyar pesosu buldu. 1990'de bu endüstri üretimi 3 milyar pesosa yükselecek. Bu, on yılda altı kattan daha fazla bir yükselme demektir. Yerel uzmanlaşma ve çeşitliliğe göre tarımsal ürünler, toprağın kimyasal ve fiziksel yapısına göre ve topoğrafya hesaplamalarıyla ulusal ölçekte yeni bir dağıtım tabi tutulacak. Küba şeker endüstrisini güçlendirdi ve bunu, üretimin maksimal makinalaştırılması ve şeker kamışının yoğun bir üretimi temelinde geliştirmek niyetindedir. Süt üretimi artıyor ve bu nedenle süt hayvanlarının aslı ırkları sunî yemle iyileştirilecek. Devrimden önce yıllık 20.000 ton olan balık avı tutarı bugün 200.000 tona varmış bulunuyor. Deniz ticaret filosu toplam tonajı 1958 de 57.000 ton iken 1974 de 586.000 tona yükseldi.

Küba devrimci iktidarı, uyguladığı ekonomi politikasıyla tarımsal üretimi hemen hemen zirvesine ulaştırmış bulunmaktadır. Onun uyguladığı plan tarımı koruyor, bitki ve hayvan üretimini geliştiriyor ve buna bağlı olarak endüstri sektörünün yükselişi de izleniyor.

Sunî gübre imali 660.000 tona yükselmiş bulunuyor ve 1980 de bu miktar iki kat daha artacak. Süt pastörize hacmi 4 kat artmış bulunmaktadır. Tek bir yeni işletme, günde bir milyon kilo süt işliyebiliyor.

Küba için özellikle endüstrinin ağırlıkta olduğu atılım, gelişme stratejisinin ikinci hamlesini oluşturuyor. Yıllık nikel üretimi son on yılda 36.000 tondan 150.000 tona yükseldi. Plastik maddeler üretimine başlandı ve demir üretimi geliştirilerek, dört katına çıkarıldı. Tekstil endüstrisi kapasitesi iki katına çıktı ve 110 milyon m² ye ulaştı. Bu miktar 1980 yılında 300 milyon m² yi bulacak. Şeker kamışı üretimi için makina imaline bir işletmeyle başlandı. Yaklaşık günde 100.000 ton kamışı kesip yükliyeabilen 600 kombine ve buna bağlı olarak şeker fabrikaları yapımında bir ağır endüstri yaratıldı. Otomobil endüstrisinin geliştirilmesine devam ediliyor. Otomobil lastiği ve elektrikli ev aletleri (televizyon - buzdolabı vb.) endüstrisi de büyük ölçüde geliştirildi.

Küba devriminin yarattığı maddî değişiklikler sadece bunlarla sınırlandırılmamalı. Latinamerikalı kardeşleri için, (özellikle işçi sınıfı için) önemli bir gelişme de, işsizliğin kaldırılması, ırk ayrımının, fahişeliğin, kumarın ve serseriliğin tasfiye edilmesidir. Devrim, emperyalistlerin

düştüğü çıçaklık ve ahlâki çöküntü durumunu aşmayı başaran Küba halkına dayanıyor.

Küba şimdi gelişme sürecindedir ve seçtiği sosyalist sistemin güçlenişini bir bütün olarak gerçekleştiriyor. Milyonlarca Kübalı şimdi, Komünist Partisi'nin I. Kongresinde kabul edilen ve halkın onayına sunulan anayasa taslağını tartışıyor. Bundan başka, Matanzas eyaletinde halk iktidarının organlarıyla başarılı bir deney yürütülüyor. Ve bu deney halkın, gerek politik enstitülerin çalışmalarına ve gerekse yerel işletmelerin yönetimine direkt ve demokratik katılımının en elverişli yollarını bulmak amacıyla yürütülüyor. Küba'da ekonomik ve politik yönetimin klasik sisteminin reorganizasyonu, yeni sosyal şartlarla tam bir uyum içinde gelişiyor.

Küba halkı bugün devrimci birliğin, ulusal ve uluslararası bilincin, kültürel ve ahlâki yükselişin parlak bir sembolü olarak kendini gösteriyor. Devrimin gelişmesini sürekli kılmaya, bunu bütün cephelerde savunmaya, kriz tanımayan halk ekonomisini reorganize etmeye ve güvenle geliştirmeye, sosyalist ülkeler ve emperyalizme karşı olan tüm devletlerle kardeşçe ilişkilerini sağlamlaştırmaya yeteneklidir. Küba devrimi kıtada emperyalizmin egemenliğine karşı mücadelede keskin bir dönemeç anlamına gelir, çok geniş ve derin bir önem ifade eder. Keza, Küba devriminin uluslararası yaşamda da önemli etkileri vardır.

IV

Küba Devriminin zaferi ve halkının mücadelesi, Vaşington hükümetlerine, Latin-Amerikadaki egemenliklerini muhafaza etmede yeni yöntem ve yollar kullanmaya sevketti. Emperyalizm «ilerleme için ittifak» kurmayı kararlaştırdı.

Küba 1962 de ABD hükümetinin OAS konusundaki zorlamasını reddetti. Bunun üzerine Vaşington reform programını Küba devriminin bir karşıtı olarak ileri sürdü. Para yardımı vaadi ve kendi ittifak çerçevesine hapsetme düşüncesiyle ve uyguladığı ekonomik abluka ve politik tecrit manevrasıyla devrimi daha rüşeym halinde iken boğabileceğini umudediyordu.

Vaşington Küba'ya karşı demokratik bir denge olarak Şili'de Eduardo Frei hükümetini seçmişti ve güya totaliter karakterinden dolayı Küba deneyimine karşı çıktığını iddia ediyordu. Ama emperyalizm 1964 yılında Brezilya'da Goulastin'in ve Küba açısından etkinlik kazanmaya başlayan Guayana İlerici Halk Partisi hükümetinin düşürülmesinde rol oynadı.

Tarih. Latinamerika ülkelerinin gelişmesinin gerçek yolunun, teslimiyetçi reformizmde değil, tekellerin yardımını dilenmekte değil, aksi-

ne, ekonomik bağımsızlığı kazanan ve köklü dönüşümleri gerçekleştirebilen politik doğrultularda olduğunu gösterdi. Şili'de kapitalizmin durumu kurtarılmaya, halk devriminin gerçekleşmesi ve sosyalizmin kuruluşu engellenmeye çalışıldı. Bunun yanında Şili, eski örnekleri kullanmayı, aksine, yeni yöntem, yeni bir önlemler kültürünü kullanarak ve bu arada oligarşi ve emperyalizmin imtiyaz ve ilişkilerine dokunmaksızın amaca ulaşmayı denedi. Buna karşılık muhalefet gittikçe muhafazakâr bir konuma kaydı ve nihayet açık gerici bir karakter aldı. Peru Venezuelala ve diğer ülkelerdeki benzeri pratik, halkın mücadelesi sayesinde açığa çıktı. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ve demokratik güçlerin hareketleri dünyanın öteki ucundaki ulusal kurtuluş hareketleri ve sosyalist dünyanın devrimci zaferi değişik yollar izliyor. Tüm bu mücadele, okullarda, caddelerde, sendikalarda ve işletmelerde yürütülüyor. Dağlarda ve vadilerde, bugüne kadar yine bizlerden bazılarının kahramanca savaştığı yerlerde partizan birlikleri ortaya çıkıyor.

İşçi sınıfının kararlılıkla katıldığı kitle hareketleri gittikçe geliyor. Kısmi ve genel grevler, endüstri işletmelerindeki işgaller ve işçi direnişleri, ücretlerin düşürülmesi ve dondurulmasına karşı hayat düzeyinin yükseltilmesi için mücadele, ihraçlara karşı hakların bütünlüğünün savunulması için mücadele, özgürlük ve demokrasi mevzileri için mücadele birleşiyor. Aynı zamanda arazi ve topraklar için muazzam bir köylü hareketi yükseliyor. Emperyalistlerin elinde bulunan önemli zenginliklerin devletleştirilmesi için tüm halkın ve öğrencilerin kararlı mücadelesi de sürdürülüyor.

Latin-amerika komünistleri ve diğer devrimci güçleri, Latin-Amerikada emperyalist egemenliğe karşı halkımızın zafer dolu mücadele perspektiflerini gösteren devrimci krizler boyunca ilerlemeyi gerçekleştirdikçe derin tecrübeler elde ediyorlar.

1965 Nisan'ında Dominik Cumhuriyetinde Albay Francisco Caamaño ve diğer devrimci subaylar önderliğinde bir halk ayaklanması gerçekleştirildi. ABD oraya muazzam savaş güçleri gönderdi ve Dominik halkının uzun ve kahramanca direnişine rağmen devrimin zaferini engelledi.

3 Ekim 1968'de Peru'da, başından beri emperyalizmle ve oligarşiyle ihtilaf içinde bulunan, ulusal bağımsızlığın, sosyal ilerlemenin ve bağımsız dış politikanın kararlı bir savunucusu durumuna giren savaş güçlerinin devrimci hükümeti kuruldu.

Panamá'da aynı yılın 11 Ekim'inde, ülkeyi Birleşik Devletlere teslim etme siyasetini sona erdiren halk mücadelesinin sonucu olarak ulusal muhafız kıtası iktidarı üzerine aldı, gerici amerikan güçleri uzaklaştırdı ve köklü değişiklikleri uygulamaya girişti. Yeni hükümet, halk iktidarının yerel organlarını yarattı, halkın örgütlenme çabaları için öz-

gürlükleri garanti altına aldı. Ve kanal bölgesinin geri verilmesi için Amerikan tekellerine karşı resmi politikasını başlattı.

Ekvator'da 1972 şubatında iktidara gelen savaş güçleri yeni hükümet programının en önemli noktalarını ilan ediyordu. Ulusal egemenliğin savunulması, doğal zenginliklerin (özellikle yergazı yatakları ve balık işletmeleri) geri alınması ve bağımsız ekonomik gelişme... Bugün bu hükümet halkın desteğiyle uluslararası tekellerin komplocularına ve yerli ajanlarına karşı koyuyor.

Latin-amerika ülkelerinde toplumsal-politik gelişmenin biçimleri hem farklı farklıdır, hem de halk kitlelerinin değişik tabakalarının, politik ve sosyal değişikliklerin gerçekleşmesine doğrudan katılımı değişik ölçülerdedir. Bu gelişmelerin sınıfsal muhtevası da aynı değildir. Bununla beraber emperyalizme karşı koyan ve ilerici bir politika uygulayan demokratik hükümetlerin yaratılma koşullarını yaygınlaştıran özelliğiyle kıtamızda yeni bir durum oluştuğu görülüyor.

Bu dava, Şili'de, 1970 başkanlık seçiminde işçi ve halk hareketinin iktidarı almasıyla daha da yüksek bir düzeye ulaştı. Halkın zaferi, kitlelerin toplu mücadelesi sonucu olarak toplumsal yaşamın bütün alanlarında başarılı olabilirdi: O zafer, baş düşmanın emperyalizm, tekeller ve toprak sahipleri oligarşisi olduğunu açıkça ifade ediyor, asıl darbenin yönünü işaret ediyor, halk hareketinin izlediği politik hattın doğruluğunu ortaya koyuyordu. Şili işçi sınıfı oluşturduğu politik ve sosyal bir birlik cephesi ve bu doğru genel politikası sayesinde, ülkeyi yönetme ve aynı zamanda da kısmen iktidarı üzerine alma başarısını gösteren Halk birliğini yaratabildi. Şili halkının hareketi, Şili toplumunun devrimci şekilleniş sürecinde ve şiddetli mücadelede, emperyalizme ve eski hâkim sınıflara karşı yönelttiği iktidar etrafında geçti. Ve emperyalizm bu mücadelede faşist yöntemler yardımıyla egemenliğini yeniden ve geçici olarak kurmayı başardı. «İllerleme için ittifak» şiarıyla emperyalizm eski metodlarını yeniden benimsedi, provokasyon ve casusluk örgütü olan CIA ile saldırıya geçti.

Devrimci ve ilerici hükümetlere karşı bağımlı rejimler ve gerici çevrelerle sıkı bir birlik içinde olan emperyalizmin bu adı kötüye çıkmış organı, Demokratik Guatemala hükümetinin düşürülüşünü organize etti ve 20 yıl boyunca binlerce yurtseverin, bu arada Guatemala işçi Partisi'nin sayısız üyeleri ve iki genel sekreteri, Bernardo Alvarado Monzon ve Huberto Alvarado'nun imhasını sistematik olarak yürüttü. CIA'nın insiyatifinde, 1969 da Haiti Komünist Birlik Partisinin önderleri ve yüzlerce sıradan üyeleri katledildi. CIA, Cochinos Körfezindeki operasyonu organize etti, Goulart'a baskıda bulundu ve Bolivya'da General Torres'in ilerici iktidarına karşı düzenlenen hükümet darbesine katıldı. Uruguay'daki gerici hükümet darbesini hazırladı ve Latinamerikadaki bütün ge-

rici komplolara iştirak etti. Şili'de faşist diktatörlüğü kurabilmek için halk hükümetine karşı girişilen darbe de, CIA'nın uğursuz işlerine ilave edilmiştir. Görüldüğü gibi CIA'nın yaptıklarının çok değişik karakterleri vardır. Şili seçimlerinde halk güçlerinin zaferinin ve Salvador Allende iktidarı deneyiminin boşa çıkarılması girişimlerinin teknik belirtilerini, kendi zalim faşist iktidarı gerçekleştirmek için kullandı ve hain generaller kliğinin yardımıyla karşı devrimini hazırladı.

Kapitalizmin genel krizinin derinleşmesi ve durumuna çözüm bulmaktaki mutlak başarısızlığı, tekelci kapitalizmin faşizme yönelen güçlere pirim vermesine yolaçıyor. Başkan Ford sinsi açıklamalarında, birleşik devletler hükümetinin kıtada durumu sarsılan fesat güçlere omuz verdiğini söyledi ve gelecekte «ülkesinin yüksek çıkarları adına» bu tutumunu sürdüreceğini ve bunda da haklı olduğunu cesaretle iddia etti.

Şili deneyi, eski sınıfların, iktidarlarını gönüllü olarak devretmeyeceklerini, aksine, çok kere, bunun amansız biçimde savunacaklarını ve Marksist-Leninist fikirlerin geçerliliğini bir kez daha ve açıkça gösterdi. Bu deney, işçi sınıfının önder rolünü, mücadelede ve sosyal dönüşümlerde, toplumsal tecrite uğramaktan kaçınması gereğini, ve bunun yanında geniş ve esnek bir birlik politikasının uygulanmasının şart olduğunu isbat etti ve anti-emperyalist cephe güçlerinin tek, sağlam ve homojen önderliğinin zorunlu olduğunu gösterdi. Şili deneyimi, Devrimci bir hareketin, iktidara giden tek bir yol olduğunu reddedebileceğini, fakat aynı zamanda demokratik kazanımları silahla savunmaya da hazır olması gerektiğini gösterdi.

Amerikan emperyalistleri ve Latinamerika oligarşisinin önderleri, kendilerinin Latinamerika ülkelerindeki durumlarına tekrar kavuşmalarında, Salvador Allende'nin öldürülmesini ve Halk Birliği hükümetinin düşmesini tek ve zorunlu bir yol olarak görüyorlardı. Fakat gerçekte faşist askerî cunta, daima Şili halkının daha da artan direnişiyle karşılaştı, uluslararası arenada kendini tecrit etti ve kıtadaki mücadele giderek daha yüksek ölçütlere ulaştı.

Şili Komünist Partisi'nin doğru tesbit edip altını çizerek gösterdiği gibi, büyük bakır işletmelerinin devletleştirilmesi ve yaygın devletleştirmelere bağlı olarak bir devlet sektörünün yaratılması, bankaların devletleştirilmesi, toprak reformunun süratle uygulanması, emekçilerin lehine gelir dağılımı, konut sorunları yanında sağlık ve halk eğitimi hizmetlerinin başarıları, bağımsız bir dış politikanın uygulanması, ve özellikle emekçilerin merkezi tek sendikasının güçlendirilmesi, işletmelerin yönetimine emekçi organlarının katılmasının gerçekleştirilmesi, fiat kontrol komitelerinin pekiştirilmesi v.s. yardımıyla halkın yönetime katılımının yükseltilmesi-Salvador Allende'nin iktidarda bulunmasıyla hükü-

metin, ulusal ve halkla kaynaşan devrimci karakterinin ölçülerini oluşturmaktaydı.

Geçici yenilgiye rağmen bu kazanımlar Şili halkı için çok değerli bir mirası ifade ediyor. Faşist cuntanın, bir zaman için erişilmiş kazanımları tasfiye etmesine rağmen onlar, işçi sınıfının ve geniş halk kitlelerinin mücadele bayrağı olarak yaşamaya devam ediyorlar.

Emperyalizmin Peru olaylarını etkilemesi ve bu ülkenin müttefikliğini kazanma çabaları başarısız kalınca devlet ekonomisi sektörünün güçlenmesi, toplumsal zenginliklerin yaratılmasındaki başlangıç ölçütlerinin ortaya çıkması, toprak reformunun derinleşmesi, oligarşi tekellerin yaygın, radyo televizyon üzerindeki etkilerinin tasfiyesi, Ketschua dilinin resmi dil olarak tanınması, mücadele güçlerinin halkla daha sıkı birliğine yönelen hükümet politikası için karakteristiktir.

Panama hükümeti tehditler önünde teslim olmuyor. O, halkla bağlarını güçlendiriyor ve Panama'nın kanal bölgesi üzerindeki yasal haklarının yeniden tanınması haklı talebini ileri sürmekle kalmıyor, aynı zamanda muz ocaklarının devletleştirilmesini gerekçe göstererek yeni sömürgecilğe karşı yeni adımlara da giriyor. Panama'nın tavır alması, bölgedeki diğer kurtuluş mücadelelerini de hızlandırıyor.

Bu arada Latinamerika'nın emperyalizmle ilişkilerinde yapısal ve politik bir krizin yeni belirtileri de ortaya çıkıyor. Bu anlamda Meksika halkı 40 yılın bitimine doğru emperyalizmin yararına olarak ulusal çıkarlarından vazgeçmeye itilmek isteniyor. Vaktiyle Meksika ekonomisinin büyük bir bölümüne hükmeden Amerikan sermayesiyle Meksika burjuvazisinin nüfuzlu kesimleri ve multinasyonal korporasyonları arasında ekonomik bir anlaşma imzalanmıştı. Fakat bu politika da başarısızlığa uğradı ve orta halk «Meksikalılaştırılmış» büyük multinasyonal ticari ve sınai teşebbüslerin bileşimi olan tekelci iktidara karşı savaşıyor.

Meksika büyük burjuvazisi, ekonomik, sosyal ve politik krizine, emperyalistlerle Meksika sermayesinin birleştirilmesinden, yardımla, ihracatın artırılması için bir çıkışı mümkün kılacak dış politikanın uygulanmasından çözümler arıyor. Bugünkü uluslararası durum da Meksika halkının kardeş halklarla dayanışmasını mümkün kılıyor ve bunda Meksika hükümetinin olumlu dış politikasının rolü var. Devrimci Kubayla ilişkilerinde dostça bir politika takip etmektedir.

Venezuela'nın, ulusal zenginlikleri ya Amerikan toplumunun kullanımına terketmek ya da onları kendi eline almak tercihi karşısında, doğrudan zenginliklerini koruma kararı alması, Birleşik Devletlerin başkanında şiddetli bir öfkenin kabarmasına yol açtı. Ülkenin tüm yurtsever güçleri tarafından desteklenen Venezuela başkanı, Ford'un bütün tehditlerini kesin olarak reddetti. Şimdi parlamentoda görüşülen yasa, sınırlı karakterine rağmen, yergazlarının devletleştirilmesi, önemli zenginlikle-

rin yabancı tekellerin elinden Venezuela halkına geri alınması yolunda önemli bir adım anlamına geliyor.

Arjantin'de mücadelenin büyük boyutlarının anlamı 1973 seçimlerinde anti-emperyalist halk güçlerinin zaferinde somutlandı, ancak mücadele belirsiz karakterini korumaya devam ediyor. Arjantin halkı bugün kalan özgürlüklerini korumak ve kaybettiklerini geri alabilmek için, sağ güçlerin ilerlemesini kararlılıkla durdurabilmek ve arjantinde gerçek bir demokrasiye erişmek için, seçimlerde halkın razı olacağı önlemler programını uygulamaya elverişli koşullar hazırlamak için mücadele ediyor.

Orta Amerikada her zaman daha açık anti-oligarşik ve anti-emperyalist görevleri benimsemiş olan devrimci hareket geliyor. Bu mücadele, işçi sınıfının sayısal gelişmesi ve organizasyonunun sağlamlanmasıyla, mücadele azminin yükselmesiyle, çiftçilerin ve tarım işçilerinin daha kararlı mücadelesiyle, devrimci ve demokratik mücadeleye orta tabakaların kazanılmasıyla birlikte ilerletiliyor. Bir kaç ülkede geniş demokratik ve anti-oligarşik cephenin kurulması, birkaç ülkenin ordusunda ilerici unsurların oluşması, muz yetiştiren ülkelerin bir birlik oluşturması Karaib gemi taşımacılığı topluluğuna bazı ülkelerin katılması ve bir Latinamerika ekonomik örgütlenmesinin gerçekleştirilmesi, orduda gerici güçlerin tasfiyesi ve emperyalizmin çıkarlarının sadık bekçisi diktatör Comos'un düşürülmesi, orta Amerikadaki mücadelenin inkar edilemez başarılarını gösterir.

Ekonomik entegrasyonun bu biçimlerinin başarısızlığı karşısında Latinamerika'nın bağımsız ticarî ortaklığı ve benzeri gibi, içinde yabancı sermayeyi kurallara tabi kılan hükümler taşıyan ve halkların baskısı altında kalan hükümetlerin, Amerikan yatırımına karşı bölgede emperyalizmden teknolojik bağımsızlığı talep eden Onlar Pakti imzalandı.

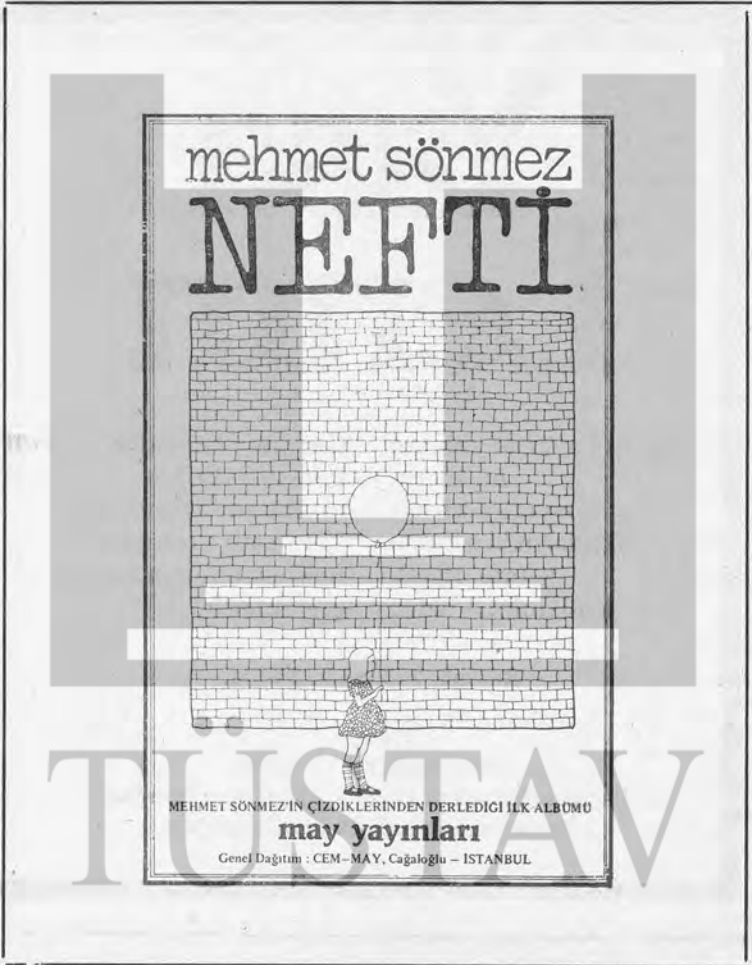
Ulusların dostluk birliğine dahil olan Karaib bölgesi ülkeleri politik bağımsızlıklarını, öteki Latin-amerika ülkelerinden daha sonra kazandılar ve hemen yeni sömürgecilik ilişkileri içine düştüler. Onlarda da yeni devletler ve emperyalizme karşı direnmeler görülüyor. Jamaika, Barbados, Guayana, Trinidad-Tobago hükümetleri her zaman açıkça görülebilecek olan tutumlarıyla Latinamerika'nın dostluk birliğini aktif olarak etkilemeye başladılar.

Guadeloupe ve Martinik'de Fransız sömürgeciliği ve onun bağlantılarına, özellikle Amerikan emperyalizmi ve mültinasyonal tekellere karşı mücadelede özerklik ilkesi etrafında geniş halk kitleleri mücadelesini güçlendirdiler.

Bu değişik karakterli mücadele her yerde, durdurulamaz bir şekilde

gelişiyor. 15 günlük kahramanca bir genel grevin hükümet darbesine cevap olarak şekillendiği Uruguay'da, diktatörlüğe karşı direnme sözkonusudur. 1974 kasım'ında Brezilya'da parlamento seçim sonuçları, Kolombiya'da halk birliğinin ve sendikaların başarıları Bolivya, Nikaragua, Guatemala, Haiti ve Paraguay'da zalim diktatörlüklere karşı parçalanamayan kahramanca mücadeleler sözkonusudur.

(Devam edecek)

Yaşa Lenin

Lenin'in hayatını anlatan bu kitap, Sovyetler Birliği okullarında okuma kitabı olarak kullanılmaktadır. Gelişmiş Sosyalist toplum için yetiştirilen insanların eğitiminde Lenin adı yine çıkış noktası olmaya devam etmektedir.

Resimli, 220 sayfa, 25 lira.

Dağıtım :

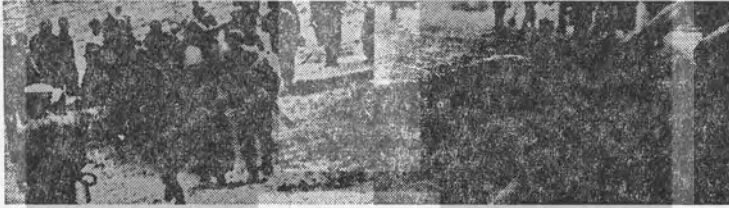
HAZİRAN YAYINLARI

Başmusahip sokak 10/11 Cağaloğlu — İstanbul
Toplu isteklerde % 25 indirim yapılır.

ROJA

WELAT

OKU! OKUT!

Isteme Adr.: Sümer Sok. Beyaz Apt. 12/2
Demirtepe - ANKARA

ilke 20 Lira

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

TÜSTAV